

Nr 103.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag för budgetåret 1954/55 till avlöningar vid de allmänna läroverken m. m.; given Stockholms slott den 19 februari 1954.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF.

Ivar Persson.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen framlägges slutliga äskanden beträffande vissa under åttonde huvudtiteln uppförda anslag till skolväsendet, som i riksstatsförslaget upptagits med allenast preliminärt beräknade belopp.

Beträffande de allmänna läroverkens organisation föreslås inrättande av nya högre allmänna läroverk i Bollnäs, Köping, Lidköping, Mariestad och Oskarshamn samt av ett försöksgymnasium, anknutet till högre allmänna läroverket i Skellefteå.

Antalet läroverk med egentlig lärarkurs föreslås från och med nästa budgetår utvidgat med ett och från och med därpå följande år med ytterligare ett.

Den statliga vaktmästarorganisationen vid de allmänna läroverken föreslås väsentligt förstärkt.

*Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms
slott den 19 februari 1954.*

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och civildepartementen anför chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Persson, följande.

I årets statsverksproposition, bilagan åttonde huvudtiteln, har Kungl. Maj:t under punkterna 173, 176, 178 och 182 föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition, för budgetåret 1954/55 beräkna

dels till Allmänna läroverken: Avlöningar ett förslagsanslag av 118 000 000 kronor,

dels till Allmänna läroverken: Bidrag till ljus- och vedkassorna ett förslagsanslag av 2 947 000 kronor,

dels till Avlöning åt deltagare i praktiska lärarkurser m. m. ett förslagsanslag av 2 140 000 kronor,

dels ock till Kommunala läroverk: Understöd åt vissa kommunala gymnasier m. m. ett anslag av 925 000 kronor.

Sedan beredningen av dessa anslagsfrågor numera avslutats, anhåller jag att få ånyo anmäla desamma.

I. Allmänna läroverken: Avlöningar.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 110 353 000 kronor och disponeras enligt avlöningsstat, som återgivits på s. 603 i statsliggaren.

1. Utvecklingstendenser.

Under efterkrigsåren har lärjungeantalet vid de allmänna läroverken och därmed anslagsbehovet varit i hastig tillväxt. Efterföljande tabell ger en översikt över utvecklingen under de senaste åren.

Budgetår	Lärjungeantal			Anvisat anslag kronor	Förbrukat belopp kronor
	Realskolan	Gymnasiet	Summa		
1948/49	59 816	13 909	73 725	55 882 000	52 807 743
1949/50	66 828	14 271	81 099	59 105 000	55 988 232
1950/51	74 170	14 833	89 003	64 200 000	67 183 809
1951/52	79 445	15 618	95 063	64 714 000	80 880 886
1952/53	83 713	16 654	100 367	79 000 000	96 307 133
1953/54	87 087	18 906	105 993	110 353 000	

Den stigande tendensen gör sig gällande både i realskolan och gymnasiet. En viss avlastning av läroverksorganisationen torde vara att motse, då behovet av nya skolor för realskolestadiet numera tillgodoses inom det kommunala skolväsendets ram. Högst sannolikt kommer dock stegringen av lärjungeantalet att fortfaara under de närmaste åren, då 1940-talets stora årskullar övergår till de högre skolorna. För nästa läsår torde lärjungeantalet böra uppskattas till minst 110 000.

Skolöverstyrelsen hemställer om en ökning av avlöningsanslaget med 8 441 000 kronor.

2. Organisationsfrågor.

a) Utvidgning av den statliga gymnasieorganisationen.

I propositionen nr 140 till 1952 års riksdag anmälde jag ett av skolöverstyrelsen framlagt förslag om fortsatt utbyggande av läroverksorganisationen med nya statliga gymnasier. Därvid uttalade jag, att det vore önskvärt, att det statliga gymnasieväsendet kompletterades med ett kom-

munalt. I fråga om gången vid upprättandet av nya statliga gymnasier anförde jag vidare, att ett kommunalt stadium utom i undantagsfall borde föregå upprättandet av ett statligt gymnasium. Under hänvisning bland annat till att särskilda utskottet vid 1950 års riksdag i sitt huvudutlåtande angående skolreformen uttalat sig för en utvidgning av den statliga gymnasieorganisationen samt till att den då pågående utredningen rörande en provisorisk gymnasierreform förts så långt, att tvekan ej längre behövde råda om den första etappen av den önskvärda utbyggnaden av gymnasieorganisationen, föreslog jag samtidigt som en dylik första etapp successivt förstatligande av sex kommunala gymnasier, nämligen i Arvika, Karlshamn, Katrineholm, Kiruna, Söderhamn och Åmål. Någon erinran framställdes icke från riksdagens sida mot den angivna principen för den statliga gymnasieorganisationens utbyggnad. Förslaget om förstatligande av sex kommunala gymnasier tillstyrktes av statsutskottet, som därvid också betonade, att detta förstatligande endast vore en första etapp av omorganisationen. Det bifölls därefter av riksdagen.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1953:158 beslöt därefter förra årets riksdag dels inrättande av nya statliga gymnasier i stället för de kommunala gymnasierna i Hedemora, Karlskoga, Malmberget, Solna, Trelleborg och Varberg, dels ock upprättande av ett nytt statligt gymnasium i Lycksele, i vilken stad något kommunalt gymnasium icke fanns och förutsättningar för upprättande av ett dylikt ej heller ansågs föreligga.

Den utvidgning av den statliga gymnasieorganisationen, som påbörjades 1952, innebär sålunda, att sammanlagt tolv kommunala gymnasier för närvarande är under successiv ombildning till statliga gymnasier, medan ett helt nytt statligt gymnasium är under successivt uppbyggande.

I anslutning till de principer i fråga om fortsatt utbyggande av den statliga gymnasieorganisationen, som *skolöverstyrelsen* tidigare utvecklat, föreslår överstyrelsen i sina anslagsäskanden för nästa budgetår, att ytterligare ett antal kommunala gymnasier skall successivt förstatligas. De gymnasier, som med hänsyn till tillkomstår, storleksordning m. m. enligt överstyrelsens mening närmast bör komma i fråga, är gymnasierna i Bollnäs, Borlänge, Enköping, Köping, Lidköping, Mariestad, Nässjö och Oskarshamn, och överstyrelsen föreslår därför alla dessa åtta gymnasier till successivt förstatligande från och med nästa budgetår.

Av *vederbörande kommunala myndigheter* har vidare framställningar gjorts om förstatligande av de kommunala gymnasierna i Filipstad, respektive Lysekil. *Skolöverstyrelsen* har emellertid i avgivet yttrande uttalat, att dessa båda kommunala gymnasier icke borde komma ifråga till förstatligande före något av de av överstyrelsen föreslagna åtta gymnasierna.

I fråga om de sålunda till förstatligande föreslagna olika kommunala gymnasierna torde i följande sammanställning få ges en översikt över

vissa förhållanden rörande desamma. För varje gymnasium anges det år, då verksamheten tog sin början, förefintliga bildningslinjer, varvid ännu ofullständiga sådana anges inom parentes, antalet lärjungar höstterminen 1953 i första ringen och i gymnasiet i dess helhet, avståndet i kilometer till närmaste högre allmänna läroverk och slutligen det för innevarande budgetår beräknade statsbidraget i kronor.

Läroverksort	Tillkomst- år	Bildnings- linjer 1953/54	Antal lärjungar i		Avstånd i km till närmaste h. a. l. ¹	Statsbidrag
			första ringen	hela gymnasiet		
Bollnäs	48/49	R L	31	88	48	45 000
Borlänge	48/49	R L	30	94	24	30 000
Enköping	48/49	R L	31	89	35(50)	30 000
Filipstad	47/48	R (L)	28	71	60	45 000
Köping	48/49	R L	52	97	35	45 000
Lidköping	47/48	R L	42	104	22	45 000
Lysekil	51/52	R L	31	82	59	—
Mariestad	45/46	R (L)	31	89	42	45 000
Nässjö	48/49	R (L)	34	86	21	30 000
Oskarshamn	47/48	R ²	30	73	95	45 000

¹ Siffra inom parentes anger avståndet till ett annat gymnasium, till vilket restiden är kortare än till det närmast belägna.

² Överstyrelsen räknar med att detta gymnasium från och med läsåret 1954/55 skall organiseras med två linjer.

Av rektorstjänsterna vid de av överstyrelsen till förstatligande föreslagna åtta kommunala gymnasierna skall de i Borlänge, Enköping och Lidköping alltefter rektors behörighet till adjunktstjänst vara placerade i lönegraden Cb 12 eller 10 och de övriga på motsvarande sätt i lönegraden Cb 11 eller 9.

Vid skolornas ombildning till högre allmänna läroverk föreslås rektorstjänsterna i Borlänge, Enköping, Köping och Lidköping placerade i avlöningsgrupp III, lönegrad Cb 14, och de övriga i avlöningsgrupp II, lönegrad Cb 14. Vid vart och ett av läroverken föreslås därjämte inrättande av två lektorstjänster. Därvid har förutsatts, att ettvarrt av gymnasierna skall vara utrustat med två linjer. Detta innebär en utvidgning endast beträffande gymnasiet i Oskarshamn.

Av efterföljande tabell framgår statsverkets beräknade kostnader för de nya gymnasierna efter fullbordad omorganisation.

Bollnäs	242 743
Borlänge	244 345
Enköping	252 832
Köping	242 625
Lidköping	252 811
Mariestad	243 362
Nässjö	253 025
Oskarshamn	242 393
	Summa kronor 1 974 136

Avgår statsbidrag enligt nuvarande grunder	720 000
	Nettokostnad kronor 1 254 136

Vid kostnadsberäkningen har hänsyn tagits till den nya gymnasieorganisationen, varvid det dock icke varit möjligt att beräkna den ökade läraråtgång, som följer av grenbildningen på gymnasiets högstadium. Vidare saknas för närvarande fasta utgångspunkter för beräkning av de s. k. A-kombinationerna vid de läroverk, som icke erhåller allmän linje.

Statskontoret anser, att ombildningen av kommunala gymnasier denna gång lämpligen bör avse fyra läroanstalter.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen nr 145 fattades vid förra årets riksdag vissa beslut angående försöksgymnasier. Dessa beslut innebar bland annat, att det från och med budgetåret 1954/55 eller den senare tidpunkt, Kungl. Maj:t bestämde, skulle successivt upprättas ett treårigt, för manlig och kvinnlig ungdom öppet försöksgymnasium i Göteborg och ett dylikt gymnasium i Sundsvall eller dess grannskap. Det förutsattes därvid, att förläggningssorten för sistnämnda gymnasium ävensom linjeorganisationen vid samtliga beslutade försöksgymnasier skulle få bestämmas av Kungl. Maj:t. Som villkor för gymnasiernas upprättande skulle gälla, att vederbörande kommun åtog sig att dels tillhandahålla för gymnasiet erforderliga undervisningslokaler jämte inredning och möbelutrustning, bostad åt rektor eller motsvarande kontant ersättning samt bostäder åt erforderlig vaktmästarpersonal, dels ock för anskaffande av undervisningsmateriel och bibliotek bevilja ett engångsbidrag av 10 000 kronor eller det lägre belopp, Kungl. Maj:t bestämde.

Försöksgymnasiernas uppgift kan i korthet anges vara den att dels taga hand om enhetsskoleeleverna för fortsatta studier, dels förbereda gymnasiets anpassning till en blivande enhetsskoleorganisation. Av *skolöverstyrelsen* har nu anslag äskats för verksamheten under nästa budgetår vid det för Sundsvallsområdet avsedda försöksgymnasiet. Därjämte har överstyrelsen med anledning av framställning i ämnet från lokalt håll föreslagit,

att en försöksgymnasielinje från och med nästa budgetår skall inrättas vid högre allmänna läroverket i Skellefteå.

Jämlikt riksdagens bemyndigande har beslut av Kungl. Maj:t meddelats om förläggande av det för Sundsvallsområdet avsedda försöksgymnasiet till Sundsvalls högre allmänna läroverk. Av de av skolöverstyrelsen uppgjorda beräkningarna angående utformningen av och kostnaderna för en till Sundsvallsläroverket anknuten försöksgymnasielinje må anföras följande.

Överstyrelsen räknar med att första året endast en linje kan upprättas, förslagsvis en allmän linje. Säkerhet ifråga om linje anses emellertid icke kunna erhållas förrän vid slutet av innevarande vårtermin, utan överstyrelsen räknar med en reallinje som en alternativ möjlighet. Antalet elever i försökslinjen beräknas första året till omkring tio. Rektor vid högre allmänna läroverket i Sundsvall förutsättes skola fungera som rektor även för försöksgymnasielinjen. Antalet erforderliga veckotimmar i läroämnen beräknas till 31, varav på en heltidstjänst beräknas belöpa 21,5 och på timlärare 9,5. För övningsämnena beräknas antalet erforderliga veckotimmar till 2. En ordinarie lärartjänst föreslås inrättad, nämligen en lektorstjänst i lönegraden Ca 33 eller 31. Vid beräkningarna har förutsatts, att en lärartimme anslås åt klassföreståndarens enskilda handledning och vidare att försökslinjens elever skall ha gymnastikundervisning tillsammans med eleverna i det fyraåriga gymnasiets andra ring. Medelsbehovet beräknas till sammanlagt i runt tal 33 000 kronor.

Vad härnäst angår den föreslagna försöksgymnasielinjen vid högre allmänna läroverket i Skellefteå anför överstyrelsen följande angående behovet av en dylik linje.

I underdånig skrivelse den 24 oktober 1952 angående inrättande av försöksgymnasier framhöll överstyrelsen beträffande vissa försöksdistrikt, däribland Skellefteå, att det borde ankomma på vederbörande kommunala myndighet att föreslå inrättande av eventuell försökslinje, så snart anledning därtill förefunnes. Av nu föreliggande hemställan framgår, att Skellefteå stad anser tiden vara inne att börja en försökslinje för att kunna taga emot elever från försöksområdet Skelleftehamn inom Skellefteå stads skoldistrikt. Antalet elever i klass 9 g uppgår där innevarande läsår till 15 och väntas läsåret 1954/55 utgöra 14 samt läsåret 1955/56 stiga till 17. Från och med läsåret 1956/57 har försöksverksamheten nått klass 9 även inom Skelleftestrands försöksområde, likaledes beläget inom Skellefteå stads skoldistrikt. Detta innebär, att hela klass 9 inom skoldistriktet då kommer att ha omkring 120 elever mot 46 innevarande läsår. Då man vidare synes räkna med att genomföra enhetsskolan även i den s. k. gamla stadsdelen från och med läsåret 1955/56, finns utan tvivel ett klart framtida behov av försöksgymnasium i Skellefteå. Det torde därför enligt överstyrelsens mening vara lämpligt att redan från och med läsåret 1954/55 inrätta en försökslinje vid högre allmänna läroverket, varigenom man på ett tidigt stadium kan vinna erfarenheter av värde för den framtida utvecklingen av stadens skolväsende.

Överstyrelsen uttalar, att det icke är lämpligt, att mer än en linje upprättas, förslagsvis reallinje eller allmän linje, så länge elevantalet i klass

9 g är så lågt som för närvarande. Till denna linje anses även ett antal elever med realexamen böra kunna hänvisas, dock ej fler än att eleverna från enhetsskola kommer att utgöra minst hälften. Som förutsättning för linjens upprättande överhuvudtaget bör enligt överstyrelsen gälla, att minst tio godkända elever med avgångsbetyg från klass 9 g anmäles till inträde. Elevantalet föreslås maximerat till 24. För upprättandet av försöks-gymnasielinjen bör vidare enligt överstyrelsen föreskrivas samma villkor beträffande kommunens bidrag, som föreskrivits i fråga om övriga försöks-gymnasier. Vissa av dessa villkor har Skellefteå stad redan åtagit sig.

Det erforderliga antalet veckotimmar i läroämnena beräknas till 32, varav på en heltidstjänst beräknas belöpa 21,5 och på timlärare 10,5. Antalet erforderliga veckotimmar i övningsämnen beräknas till 2. Härvid har dels för klassföreståndarens enskilda handledning beräknats en timme, dels förutsatts, att undervisningen i gymnastik skall ske gemensamt för eleverna i försökslinjen och eleverna i det fyraåriga gymnasiets andra ring. För undervisningen i läroämnena föreslås inrättad en lektorstjänst i lönegraden Ca 33 eller 31. Lärarlönekostnaderna beräknas till 33 000 kronor.

Departementschefen. Som jag i det föregående erinrat uppdrogs vid behandlingen år 1952 av frågan om anslag till de allmänna läroverken vissa riktlinjer för den fortsatta utbyggnaden av den statliga gymnasieorganisationen. Samtidigt beslöts som en första etapp av ett sådant utbyggande successivt förstatligande av sex kommunala gymnasier. Som en andra etapp beslöts därefter vid förra årets riksdag förstatligande av ytterligare sex kommunala gymnasier, varjämte beslut fattades om utbyggande av samrealskolan i Lycksele — vilken ej var förenad med något kommunalt gymnasium — till högre allmänt läroverk. Skolöverstyrelsen har nu som en tredje etapp föreslagit förstatligande av åtta kommunala gymnasier, nämligen i Bollnäs, Borlänge, Enköping, Köping, Lidköping, Mariestad, Nässjö och Oskarshamn. Därför föreligger framställningar från kommunalt håll om förstatligande av de kommunala gymnasierna i Filipstad och Lysekil.

Vid min prövning av denna fråga har jag stannat för att nu föreslå förstatligande av fem gymnasier. Vid riksdagsbehandlingen för två år sedan av frågan om utvidgning av den statliga gymnasieorganisationen diskuterades ingående, vilka principer som borde tillämpas vid urvalet av gymnasier till förstatligande. Det torde därför icke vara nödvändigt att nu gå närmare in härpå. Att till förstatligande välja ut fem av de gymnasier, som nu är i fråga, erbjuder emellertid vissa svårigheter, då skillnaden mellan vissa av dem ur olika synpunkter är tämligen obetydlig. Efter att ingående ha övervägt spörsmålet anser jag mig böra föreslå, att de kommunala gymnasierna i Bollnäs, Köping, Lidköping, Mariestad och Oskarshamn nu övertages av staten.

Förstnämnda fyra gymnasier är nu alla organiserade med treårig latin- och treårig reallinje, medan gymnasiet i Oskarshamn endast har treårig reallinje. Överstyrelsen synes förutsätta, att denna organisation skall bibehållas vid förstatligandet utom beträffande gymnasiet i Oskarshamn, där överstyrelsen räknar med att behov kommer att föreligga redan nästa år av ytterligare en linje. Någon framställning om en dylik har överstyrelsen dock ännu ej gjort. Med hänsyn till att Kungl. Maj:t av förra årets riksdag erhöll bemyndigande att fastställa linjeorganisationen för de särskilda läroverkens gymnasier, torde ställning ej nu behöva tagas till frågan om linjeorganisationen vid de fem gymnasierna. Vid mina beräkningar i det följande av det erforderliga antalet tjänster kommer jag emellertid att utgå från att även gymnasiet i Oskarshamn skall omfatta två linjer.

Förstatligandet bör börja med budgetåret 1954/55 eller vid den senare tidpunkt, Kungl. Maj:t bestämmer, och tillgå så att första året första ringen av varje gymnasielinje upprättas och därefter successivt en ring om året. Rektorstjänsterna vid de samrealskolor, med vilka ifrågavarande kommunala gymnasier är förenade, bör utbytas mot samma antal rektorstjänster vid högre allmänt läroverk med den av överstyrelsen föreslagna placeringen, nämligen för tjänsterna i Köping och Lidköping avlöningsgrupp III, lönegrad Cb 14, och för tjänsterna i Bollnäs, Mariestad och Oskarshamn avlöningsgrupp II, lönegrad Cb 14. Dessutom bör två lektorstjänster inrättas vid varje läroverk.

Som villkor för omorganisationen bör föreskrivas, att vederbörande kommuner skall åta sig att tillhandahålla för läroverket erforderliga undervisningslokaler jämte inredning och möbelutrustning, bostad åt rektor eller motsvarande kontant ersättning samt bostad åt erforderlig vaktmästarpersonal eller efter Kungl. Maj:ts medgivande i varje särskilt fall motsvarande kontant ersättning.

Kostnadsökningen för statsverket efter fullbordad omorganisation kan beräknas till omkring 800 000 kronor.

Jag övergår härefter till frågan om försöksgymnasierna. Vad då först angår försöksgymnasielinjen i Sundsvall biträder jag överstyrelsens förslag om inrättande av en lektorstjänst i lönegraden Ca 33 eller 31. Även i övrigt ansluter jag mig till överstyrelsens beräkningar i fråga om behovet av lärarkrafter för denna linje.

Frågan om organisationen av det försöksgymnasium, som enligt riksdagens beslut skall upprättas i Göteborg från och med budgetåret 1954/55 eller den senare tidpunkt, Kungl. Maj:t bestämmer, är ännu icke färdigberedd inom skolöverstyrelsen. Enligt vad jag under hand inhämtat synes det vara ovisst, om man redan från och med nästa budgetår kan påräkna så många godkända inträdessökande från enhetsskolans nionde klass, som enligt förra årets riksdagsbeslut borde vara förutsättningen för upprättande av en försökslinje. I detta läge förutsätter jag, att det skall få ankomma

på Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för beredande av gymnasieundervisning för de elever från försöksdistrikt, som här är i fråga. Jag torde här även få erinra om att statsutskottet vid förra årets riksdag förklarat sig icke ha något att invända mot att de allmänna läroverkens icke-ordinariepost toges i anspråk för viss stödundervisning åt lärjungar, som från enhetsskolan övergått till annat gymnasium än försöksgymnasium och som där behövde hjälp för inhämtande av de kursdifferenser, som till äventyrs kunde förefinnas. Jag förutsätter, att detta uttalande skall gälla även om övergång skett till kommunalt gymnasium.

Med hänsyn till vad skolöverstyrelsen anfört föreslår jag upprättande successivt från och med läsåret 1954/55 eller den senare tidpunkt, Kungl. Maj:t bestämmer, av ett treårigt, för manlig och kvinnlig ungdom öppet försöksgymnasium, anknutet till högre allmänna läroverket i Skellefteå. Gymnasiet bör i första hand vara avsett för elever från enhetsskolans klass 9 g. Dessa bör därför utgöra minst halva elevantalet. För gymnasiets upprättande bör i huvudsak gälla samma villkor, som föreskrivits för de förra året beslutade försöksgymnasierna. För nästa budgetår räknar jag endast med en försökslinje. Som förutsättning för att denna linje skall komma till stånd torde böra gälla, att minst tio godkända elever med avgångsbetyg från klass 9 g anmäles till inträde. Överstyrelsens förslag om maximering av antalet elever till 24 är jag icke beredd att nu tillstyrka.

Överstyrelsen har lämnat frågan huruvida försöksgymnasiet nästa år bör omfatta allmän linje eller reallinje öppen. Med hänsyn härtill föreslår jag, att Kungl. Maj:t utverkar riksdagens bemyndigande att fastställa linjeorganisationen liksom fallet var vid fjolårets beslut om försöksgymnasier.

För det nya gymnasiet föreslår jag i likhet med överstyrelsen inrättande av en lektorstjänst i lönegraden Ca 33 eller 31. I övrigt räknar jag med att endast timplärare skall erfordras.

b) Ökning av antalet läroverk med egentlig lärarkurs.

Skolöverstyrelsen föreslår, att egentlig lärarkurs från och med nästa budgetår skall förläggas till ytterligare ett läroverk utöver nuvarande elva samt att därjämte principbeslut skall fattas om förläggande av dylik kurs till ännu ett läroverk från och med budgetåret 1955/56. Överstyrelsen anför därvid till en början följande om behovet av en utvidgning av kapaciteten hos den nuvarande organisationen för den praktiska lärarutbildningen.

För närvarande är egentlig lärarkurs anordnad vid elva läroverk och fyra folkskoleseminarier. Denna lärarkurskapacitet svarade under senare delen av 1940-talet tämligen väl mot tillströmningen av aspiranter. Visserligen kunde icke plats beredas åt alla, som anmält sig till praktisk lärarutbildning under hösttermin, men å andra sidan kunde kapaciteten ej fullt

utnyttjas vid några tillfällen under vårtermin till följd av brist på aspiranter. En markant omsvängning inträdde emellertid höstterminen 1951 och vårterminen 1952, då antalet ansökningar ökade betydligt, och att denna förändring icke varit en tillfällighet bestyrkes av den följande utvecklingen. Sålunda har ej mindre än 221 sökande anmält sig till lärarkurs höstterminen 1953, men endast 111 kunnat erhålla hänvisning. Även om några sökande återkallat sina ansökningar, har en brist på omkring 100 lärarkursplatser förelegat vid detta tillfälle.

Det framstår sålunda erfarenhetsmässigt såsom ganska tydligt, att den nuvarande lärarkursinstitutionen är underdimensionerad. Detta stämmer också med de beräkningar, som gjordes av 1950 års lärarutredning. Denna utredning sammanförde ett ganska omfattande siffermaterial över nu tjänstgörande lärare utan lärarutbildning, antalet nyinskrivningar och examina vid universiteten m. m., och drog därav den slutsatsen, att — även om en lärarhögskola med stor kapacitet komme att upprättas från och med läsåret 1954/55 — minst två nya lärarkursläroverk skulle behöva upprättas, för att den praktiska lärarutbildningen från och med år 1960 skulle kunna omläggas på den basis, som godkänts av 1950 års riksdag.

I avvaktan på beslut om inrättande av en första lärarhögskola har överstyrelsen stannat vid att föreslå upprättande av endast en ny lärarkursanstalt från och med läsåret 1954/55. Överstyrelsen vill dock, under hänvisning till 1950 års lärarutrednings betänkande och till antalet under de senaste åren till praktisk lärarkurs anmälda aspiranter, framhålla, att en så begränsad utvidgning av lärarkursinstitutionen är otillräcklig och att överstyrelsen därför kan förväntas ett följande år återkomma med förslag om inrättande av ytterligare minst ett lärarkursläroverk. Det är därvid av betydelse, att ett sådant inrättande under någon tid förberedes på det sättet, att vid tillsättning av ordinarie lärartjänster vid läroverket i fråga hänsyn tages till de sökandes lämplighet som lärare och handledare vid lärarkursläroverk. Överstyrelsen får därför hemställa, att Kungl. Maj:t ville utverka principbeslut av 1954 års riksdag om inrättande av egentlig lärarkurs från och med budgetåret 1955/56 vid ytterligare ett läroverk, vilket av Kungl. Maj:t bestämmes.

Den egentliga lärarkurs, som sålunda föreslås inrättad från och med nästa budgetår, bör enligt överstyrelsens mening förläggas till statens normalskola i Stockholm. Härom anför överstyrelsen följande.

Alltsedan högre lärarinneseminariet år 1943 nedlade sin verksamhet, har avsikten varit, att det ur seminariet utgångna högre allmänna läroverket statens normalskola med tiden skulle utbyggas med praktisk lärarutbildning. Hänsyn härtill har sålunda tagits vid tillsättning av ordinarie lärartjänster. Skälet till att överstyrelsen likväl tidigare icke föreslagit praktisk lärarutbildning vid statens normalskola har främst varit, att dess gymnasium hittills haft relativt liten omfattning. Sålunda kommer reallinjen där att ha nått fjärde ringen först från och med läsåret 1954/55. I och med denna omständighet är emellertid det anförda skälet för dröjsmål hävt.

Någon ändring i grunderna för beräkningen av de särskilda arvoden vid läroverk med lärarkurs ifrågasättes icke av överstyrelsen för budgetåret 1954/55.

Överstyrelsen beräknar, att 8 lärarkandidater varje termin skall kunna hänvisas till statens normalskola. Ersättningarna till handledarna för dessa lärarkandidater skulle då uppgå till ($16 \times 900 =$) 14 400 kronor. Antalet föreläsningar under förberedande lärarkursen i Stockholm anses icke behöva ökas med anledning av de nytillkomna lärarkandidaterna. Däremot tillkommer ett antal övningar i muntlig framställning och i röst- och talvård, eftersom dessa övningar förutsätter små grupper. Överstyrelsen har tidigare räknat med sammanlagt högst 1 388 föreläsningar under egentlig och förberedande lärarkurs, varvid två övningar i arvodeshänseende likställes med en föreläsning. Maximiantalet föreläsningar anses på nu angivna grunder böra höjas till 1 400. Detta medför en anslagsökning av 720 kronor.

Vidare skall till följd av lärarkursen särskilt arvode utgå till rektor, ordinarie lärare i läroämnena och vissa e. o. lärare. Då gymnasiet alltjämt är under utbyggnad, bör man enligt överstyrelsen räkna med att åtminstone 40 lärare i läroämnena kommer att vara berättigade att uppbära särskilt arvode budgetåret 1954/55. Överstyrelsen utgår därvid från att de vid läroverket anställda ordinarie och e. o. övningsskollärarna icke skall vara arvodesberättigade. Ifrågavarande arvoden uppskattas approximativt till 65 000 kronor. Därtill kommer arvode med 2 100 kronor till lärarkursens föreståndare.

Inrättande av egentlig lärarkurs vid statens normalskola skulle sålunda innebära en merutgift av 82 220 kronor.

Statskontoret motsätter sig med hänsyn till kostnaderna, att antalet läroverk med egentlig lärarkurs utökas, och uttalar, att konsekvenserna i detta fall av den mellan tjänsteförteckningskommittén och lärarorganisationerna träffade överenskommelsen förefaller orimliga.

Departementschefen. Som överstyrelsen framhållit överstiger för närvarande tillströmningen av aspiranter till den praktiska lärarutbildningen vida antalet tillgängliga utbildningsplatser. Antalet lärarkandidater, som nu väntar på att få genomgå lärarkurs, torde i själva verket uppgå till flera hundra. Med tanke på den brist, som råder på lärare med full kompetens, är detta ett allvarligt missförhållande, och åtgärder måste därför enligt min mening snarast vidtagas för att öka möjligheterna att erhålla praktisk lärarutbildning. Härför talar även hänsyn till de läraraspiranter, som nu icke kan erhålla hänvisning till lärarkurs.

Överstyrelsen föreslår en utökning av antalet läroverk med egentlig lärarkurs med två, varav ett från och med nästa budgetår och ett från och med därpå följande år. Denna utökning anser överstyrelsen erforderlig, även om den planerade lärarhögskolan också kommer att upprättas från och med budgetåret 1954/55. Överstyrelsens bedömning av situationen är enligt min mening riktig.

Alltifrån tillkomsten av statens normalskola har avsikten varit, att praktisk lärarutbildning skulle förläggas till denna skola, ehuru så hittills av olika skäl icke kommit att bli fallet. Även om kostnaderna för anordnande av egentlig lärarkurs vid denna skola, enligt vad överstyrelsens utredning ger vid handen, kommer att bli ganska betydande, anser jag mig i nuvarande läge böra biträda överstyrelsens förslag. Jag anser också i likhet med överstyrelsen, att beslut nu bör fattas om anordnande av egentlig lärarkurs från och med budgetåret 1955/56 vid ytterligare ett läroverk. Därest riksdagen ej framställer erinran häremot, torde Kungl. Maj:t få bestämma till vilket läroverk denna kurs skall förläggas. Jag vill framhålla, att ett bifall till vad jag här förordat enligt de prognoser, som nu kan göras, endast kommer att möjliggöra ett relativt måttligt nedbringande av antalet lärarkandidater, som ej kunnat erhålla hänvisning till lärarkurs, och detta även om en lärarhögskola inrättas något av de närmaste åren.

c) Besparingsåtgärder.

Genom beslut av Kungl. Maj:t den 5 juni 1953 har för innevarande liksom för tidigare budgetår meddelats vissa föreskrifter angående besparingsåtgärder vid de allmänna läroverken. Dessa föreskrifter finnes införda å sid. 593 f. i statsliggaren. *Skolöverstyrelsen* uttalar i sina anslagsäskanden för nästa budgetår, att besparingsföreskrifterna med hänsyn till lärarbristen enligt överstyrelsens mening bör bibehållas under nästa budgetår. I föreskrifterna ingår även den bestämmelsen, att intagning av elever i första klassen av den fyraåriga realskolelinjen vid läroverket i Trelleborg icke må äga rum, därest icke Kungl. Maj:t efter särskild framställning så medgiver. Överstyrelsen räknar med att nybörjaravdelning av denna linje skall komma till stånd, om minst tio lärjungar kan intagas vid höstterminens början.

Departementschefen. I likhet med skolöverstyrelsen räknar jag med att lärarbristen kommer att göra det nödvändigt att även under nästa budgetår tillämpa de besparingsföreskrifter, som meddelats för innevarande år.

3. Utökning av antalet vaktmästartjänster m. m.

I anledning av väckta motioner uttalade statsutskottet vid 1952 års riksdag i sitt utlåtande nr 176, att det enligt utskottets mening syntes kunna ifrågasättas, om icke vaktmästarpersonalen vid vissa läroverk vore otillräcklig. Utskottet förutsatte fördenskull, att en översyn av vaktmästarorganisationen vid de allmänna läroverken skulle verkställas. Med anledning av vad utskottet sålunda uttalat, uppdrog Kungl. Maj:t genom

beslut den 30 juni 1952 åt skolöverstyrelsen att verkställa den angivna översynen. Med skrivelse den 17 februari 1953 har *skolöverstyrelsen* redovisat resultatet av sin översyn och framlagt de av densamma betingade förslagen, vilka överstyrelsen sedan med vissa mindre ändringar upprepat i sina anslagsäskanden för nästa budgetår. Därjämte har överstyrelsen avgivit yttranden över särskilda framställningar angående vaktmästarorganisationen vid läroverken i Lidingö och Varberg. Yttranden i ärendet har avgivits av *statskontoret* och *statens lönenämnd*.

Den statliga vaktmästarorganisationen vid de allmänna läroverken omfattar för närvarande endast ordinarie och extra ordinarie tjänster. Av statsmedel utgår även avlöning till vikarier på dessa tjänster. Övrig vaktpersonal anställs av vederbörande lokalstyrelse, och kostnaderna för dess avlöning bestrides av ljus- och vedkassornas medel. Dessa kassors inkomster är huvudsakligen terminsavgifter, vilka må utgå med högst 30 kronor per elev. Om för bestridande av kassornas nödvändiga utgifter skulle ha erfordrats högre terminsavgift än 30 kronor, fyller bristen genom bidrag av statsmedel ur anslaget till bidrag till ljus- och vedkassorna.

Skolöverstyrelsen har för sin utredning inhämtat uppgifter från de olika läroverken om den personal, som anlitas för vaktmästar- och värmeskötargöromål, om bestridandet av kostnaderna för avlöning åt denna personal samt om eventuellt föreliggande behov av personalförstärkning. Överstyrelsen anför till en början bland annat följande.

Beträffande de framställningar om inrättande av nya ordinarie eller extra ordinarie tjänster, ordinarie sättning av extra ordinarie tjänster samt uppflyttning i högre lönegrad, som framlagts av rektorer och lokalstyrelser samt av enskilda vaktmästare, har överstyrelsen i många fall ansett sig kunna tillstyrka de föreslagna förändringarna och i en del fall har överstyrelsen — beträffande ordinarie sättning och lönegradsplacering av tjänster — ansett sig böra för att vinna en mera rättvis fördelning av högre och lägre tjänster mellan de olika läroverken gå utöver vad rektorer och lokalstyrelser begärt. I sådana fall har överstyrelsen dock under hand hört vederbörande rektorer, som samtliga förklarar sig instämma med överstyrelsen.

Vid uppgörandet av sitt förslag till vaktmästarorganisation har överstyrelsen i huvudsak följt de grunder, som tillämpades vid 1939 års löne reglering. Överstyrelsen har dock genomgående varit något mera restriktiv och krävt större lärjungeantal än vid tidigare tillfällen, innan överstyrelsen ansett sig böra föreslå ny tjänst eller uppflyttning av tjänst i högre lönegrad.

Vid beräkningen av antalet ordinarie och extra ordinarie vaktmästar- och värmeskötartjänster vid de olika läroverken har överstyrelsen utgått från att det vid de största läroverken erfordras tre dylika tjänster och därefter lägre antal allt efter skolornas mindre storlek. Med denna utgångspunkt föreslår överstyrelsen ökning från 2½ till 3 tjänster vid tre läroverk och från 2 till 3 tjänster vid sexton läroverk. Ökning till 2½ tjänster föreslås beträffande fem läroverk med 2 tjänster och ökning till 2 tjänster beträffande två läroverk med 1½ tjänst, sexton läroverk med

1 tjänst och ett läroverk utan tjänst. Två läroverk, som nu har 1 tjänst vardera, föreslås få $1\frac{1}{2}$, medan åtta läroverk utan tjänst föreslås få 1 tjänst och ett läroverk utan tjänst föreslås få $\frac{1}{2}$ tjänst. Sammanlagt innebär detta förslag om inrättande av $48\frac{1}{2}$ tjänster.

En granskning av relationen mellan antalet tjänster enligt nuvarande och föreslagen organisation och läroverkens elevantal enligt de uppgifter från höstterminen 1952, som överstyrelsen anfört i sin utredning, ger bland annat följande resultat.

De högre allmänna läroverk, som nu har tre vaktmästartjänster, har — med undantag av ett läroverk — ett elevantal av lägst omkring 900 och i flertalet fall åtskilligt däröver. Av samma storleksordning är alla utom tre av de nitton läroverk, som föreslås få tre tjänster. Icke mindre än elva av dem har mer än 1 000 elever.

De fem läroverk — alla realskolor — som föreslås få $2\frac{1}{2}$ tjänster har elevantal, som ligger mellan omkring 700 och omkring 1 100.

Två tjänster finnes nu vid högre allmänna läroverk med elevantal (med ett undantag) från omkring 500 upp till över 900 och vid realskolor med elevantal (likaledes med ett undantag) från över 500 upp till omkring 800. De tretton högre allmänna läroverk och sex realskolor, som föreslås få två tjänster, har — med undantag av två högre allmänna läroverk och en realskola — också elevantal, som överstiger 500.

Vad slutligen angår de läroverk, som föreslås få 1 tjänst är även de i storlek väl jämförbara med de skolor, som redan har en statlig vaktmästartjänst.

Vid övervägandet huruvida nyinrättad tjänst bör vara ordinarie eller extra ordinarie följer överstyrelsen den principen, att nyinrättad tjänst i regel skall vara extra ordinarie, dock att överstyrelsen i vissa fall gör undantag. Beträffande redan befintliga extra ordinarie tjänster föreslår överstyrelsen ordinariesättning i de fall, då tjänsterna visat sig fylla ett varaktigt behov.

Vad angår lönegradsplaceringen räknar överstyrelsen med lönegrad 12 för förste vaktmästaren vid läroverk med mer än en vaktmästare och — där endast en vaktmästare finnes anställd — för de högre allmänna läroverken och de största realskolorna. Lönegrad 11 beräknar överstyrelsen — förutom för värmeskötartjänster — för första tjänsten vid realskolor av något mindre storlek samt vidare för sådan ordinarie vaktmästartjänst, där värmeskötargöromål utgör omkring 75 % av de totala arbetsuppgifterna. I övriga fall föreslår överstyrelsen lönegrad 10.

För en detaljredovisning av överstyrelsens förslag torde jag få hänvisa till handlingarna i ärendet. Sammanlagt innebär det emellertid följande förändringar beträffande antalet vaktmästar- och värmeskötartjänster i olika lönegrader.

	Vaktmästare i lönegrad				Värmeskötare i lönegrad	
	Ca 12	Ca 11	Ca 10	Ce 10	Ca 11	Ce 11
Nuvarande antal	84	58	26	70	31	5
Ökning eller minskning . . .	+ 28	— 7	+ 22	+ 4 ¹ / ₂	+ 3	— 2
Summa	112	51	48	74 ¹ / ₂	34	3

Anm. I tabellen har i förekommande fall två halvtidstjänster redovisats som en heltidstjänst.

Statskontoret, som lämnat överstyrelsens förslag beträffande vaktmästarorganisationen utan erinran, har anfört bland annat följande.

Den avsevärda ökningen av lärjungeantalet vid de allmänna läroverken synes ha nödvändiggjort, att lokalstyrelserna anställt extra och tillfällig vaktpersonal i betydande omfattning. Utgifterna härför har i realiteten bestritts av statsmedel från anslaget till bidrag till ljus- och vedkassorna. Kostnaderna för inrättandet av ett antal nya ordinarie och extra ordinarie vaktmästartjänster torde till stor del komma att kompenseras genom minskning av belastningen å anslaget till dessa kassor. Antalet föreslagna befattningar förefaller väl avvägt med hänsyn till de olika läroverkens nuvarande storleksordning. Överstyrelsens ståndpunkt i frågan om löneställning och ordinariesättning synes böra godtagas. Statskontoret kan sålunda lämna förslaget utan erinran.

Statens lönenämnd uttalar bland annat, att den för sin del anser, att den vid 1951 års riksdag fastslagna principen, att värmeskötseln skall taga i anspråk den anställdes hela arbetstid under eldningssäsongen för att värmeskötartjänst i 11 lönegraden skall komma i fråga, bör något jämkas. Härom anför lönenämnden följande.

I viss anslutning till skolöverstyrelsens nu framlagda förslag vill lönenämnden föreslå, att vid skolor med mer än en vaktmästare, tjänsteman, som under eldningssäsongen till huvudsaklig del eller till omkring 75 % av arbetstiden är sysselsatt med värmeanläggningens skötsel, placeras i 11 lönegraden såsom värmeskötare. I vart fall bör sagda lönegradsplacering tillämpas oavsett anställningsformen. Nämnden kan således icke dela överstyrelsens mening, att här avsedd »blandad» tjänst skall placeras i 11 lönegraden, endast då ordinarie tjänst avses. Å andra sidan bör vid skolor, där, förutom en vaktmästare i 12 lönegraden, en tjänsteman i 11 lönegraden — annan än värmeskötare — redan finnes anställd, icke inrättas ytterligare en tjänst i sistnämnda lönegrad, även om tjänsten är av sådan natur, att enligt vad nyss sagts 11 lönegraden bör användas. I sådant fall bör enligt lönenämndens mening en omfördelning av arbetsuppgifterna komma till stånd så att värmeskötargöromålen åläggas innehavaren av den befintliga 11-gradstjänsten. Den tredje tjänsten bör vara placerad i 10 lönegraden.

Departementschefen. Den av överstyrelsen verkställda utredningen ger enligt min mening vid handen, att det vid åtskilliga läroverk föreligger ett bestämt behov av en ökning av antalet statliga vaktmästartjänster. En

justering av lönegradsplaceringen och anställningsformen för redan befintliga tjänster synes därjämte i många fall vara motiverad. Ett genomförande av överstyrelsens förslag i sin helhet kommer emellertid att för statsverket medföra en ganska betydande kostnadsökning, trots att det förhåller sig så, att de föreslagna nya tjänsterna till stor del motsvaras av befattningar med arvode ur ljus- och vedkassorna, vilka kassor i sin tur i stor utsträckning är i behov av statsbidrag för bestridande av nämnda arvoden. Att till beloppet exakt angiva denna kostnadsökning är icke möjligt, bland annat när ljus- och vedkassornas utgifter för vaktmästarlöner givetvis växlar från år till år. En på det föreliggande materialet verkställd beräkning har emellertid givit vid handen, att kostnadsökningen under de allmänna läroverkens avlöningsanslag kan beräknas till i runt tal 360 000 kronor och besparingen under anslaget till bidrag till ljus- och vedkassorna till i runt tal 200 000 kronor. Nettokostnadsökningen för statsverket skulle alltså kunna beräknas till 160 000 kronor.

Med hänsyn till kostnadsökningen förordar jag, att utökningen av organisationen nu begränsas till inrättande av ett sammanlagt antal tjänster, motsvarande tjugo heltidstjänster. Jag har därvid räknat med inrättande av nya tjänster i lönegraden Ce 10 vid de högre allmänna läroverken i Arvika, Borås, Enskede i Stockholm, Halmstad, Hässleholm, Kalmar, Karlskrona, Kristianstad, Landskrona, Majorna i Göteborg, Nyköping, Solna, Trelleborg, Västerås, Växjö och Östersund samt vid envar av samrealskolorna i Emmaboda och Mönsterås ävensom vid Burgårdens samrealskola i Göteborg. Detta innebär en utökning till tre tjänster vid ett vart av de elva största av de högre allmänna läroverk, som nu har lägre antal tjänster, och till två tjänster vid de fem största av de högre allmänna läroverk, som nu endast har en tjänst. De läroverk, som föreslås få tre tjänster, har alla över 1 000 elever, medan de, som föreslås få en utökning till två tjänster, har elevantal av lägst omkring 700. Burgårdens samrealskola har nu två tjänster (över 1 100 elever), samrealskolorna i Emmaboda och Mönsterås däremot ingen (elevantal omkring 200).

För högre allmänna läroverket i Karlskrona samt för Burgårdens samrealskola i Göteborg och samrealskolorna i Emmaboda och Mönsterås har jag räknat med halvtidstjänster, för övriga läroverk med heltidstjänster. Vidare har jag räknat med en ny heltidstjänst i lönegraden Ca 12 för envar av samrealskolorna i Blackeberg och i Gubbängen i Stockholm samt för Slottsstadens samrealskola i Malmö.

Vad angår lönegradsplaceringen av redan befintliga tjänster har överstyrelsens förslag, som lämnats utan erinran av statskontoret, från lönenämndens sida föranlett den invändningen, att vid skolor med mer än en vaktmästare sådan tjänst, vars innehavare under eldningssäsongen till huvudsaklig del eller till omkring 75 procent av arbetstiden är sysselsatt med värmeanläggningens skötsel, bör placeras i 11 lönegraden, icke som över-

styrelsen tänkt sig endast då tjänsten är ordinarie utan även då den är extra ordinarie. Å andra sidan bör enligt lönenämndens mening vid de skolor, där förutom en vaktmästare i 12 lönegraden en tjänsteman i 11 lönegraden — annan än värmeskötare — redan finnes anställd, icke inrättas ytterligare en tjänst i sistnämnda lönegrad, även om tjänsten är av sådan natur, att enligt vad nyss sagts 11 lönegraden bör användas. I sådant fall bör enligt lönenämndens mening en omfördelning av arbetsuppgifterna komma till stånd, så att värmeskötargöromålen åläggas innehavaren av den befintliga 11-gradstjänsten.

Jag ansluter mig till vad lönenämnden i detta hänseende uttalat, vilket innebär en viss uppmjukning av den tidigare gällande principen, att värmeskötargöromålen skall taga i anspråk den anställdes hela arbetstid under eldningssäsongen för att värmeskötartjänst i 11 lönegraden skall komma i fråga. Av de nya tjänster, jag i det föregående förordat, har endast en av skolöverstyrelsen ansetts höra till den grupp »blandade» tjänster, lönenämnden uppehållit sig vid, nämligen den för läroverket i Kristianstad föreslagna tjänsten. Vid detta läroverk finnes nu en tjänst i Ca 12 och en i Ca 11. För den nya tjänsten har jag därför föreslagit 10 lönegraden. Jag förutsätter emellertid, att en omfördelning av arbetsuppgifterna om möjligt bör komma till stånd, så att värmeskötargöromålen anförtros innehavaren av den befintliga 11-gradstjänsten.

Överstyrelsens förslag om ändring av lönegradsplaceringen av befintliga tjänster kan jag — med undantag, som föranledes av min anslutning till lönenämndens ståndpunkt — biträda utom på två punkter. Den ställning jag intagit till överstyrelsens förslag om utbyggande till högre allmänt läroverk av samrealskolan i Borlänge, gör att jag icke ifrågasätter någon uppflyttning till 12 lönegraden av den vid denna skola befintliga vaktmästartjänsten. Vidare anser jag mig med hänsyn till det låga elevantalet icke böra ifrågasätta högre lönegrad än 11 för vaktmästartjänsten vid läroverket i Lycksele. Överstyrelsens förslag i övrigt om ändringar i lönegradsplaceringarna tillstyrker jag alltså, vilket innebär, att jag föreslår

uppflyttning från lönegrad 11 till 12 av en ordinarie vaktmästartjänst vid vardera av de högre allmänna läroverken i Hedemora, Jönköping, Karlskoga, Katrineholm, Kiruna, Malmberget, Varberg och Åmål samt samrealskolorna (respektive de föreslagna högre allmänna läroverken) i Alingsås, Bollnäs, Brännkyrka i Stockholm, Enköping, Lund, Mariestad, Nässjö, Oskarshamn, Piteå, Sandviken, Spånga i Stockholm och Trollhättan,

uppflyttning från lönegrad 10 till 12 av en ordinarie vaktmästartjänst vid det föreslagna högre allmänna läroverket i Köping och vid vardera av samrealskolorna i Kungälv och Sala,

uppflyttning från lönegrad Ce 10 till Ca 11 av en vaktmästartjänst vid högre allmänna läroverket i Lycksele och en vid samrealskolan i Mjölby

samt från Ca 10 till Ca 11 av en dylik tjänst vid envar av samrealskolorna i Avesta, Finspång, Hörby, Norrtälje, Strömstad, Tranås och Värnamo samt uppflyttning från lönegrad 10 till 11 och samtidigt förändring från vaktmästartjänst till värmeskötartjänst av en ordinarie tjänst vid flickläroverket i Malmö och en vid högre allmänna läroverket i Ystad samt av en extra ordinarie dylik tjänst vid ettvar av högre allmänna läroverken i Boden och Eslöv. Sistnämnda två tjänster bör samtidigt ordinariesättas.

Ordinariesättning utöver vad som framgått av det föregående föreslår jag i huvudsaklig överensstämmelse med överstyrelsens förslag beträffande följande tjänster nämligen,

en tjänst i 10 lönegraden vid ettvar av följande högre allmänna läroverk nämligen Hvitfeldtska läroverket i Göteborg, gossläroverket i Malmö, läroverken å Östermalm i Stockholm och Norrmalm i Stockholm (för gossar) samt i Skara, Skövde, Umeå och Uppsala,

en tjänst i 10 lönegraden vid envar av samrealskolorna i Arvidsjaur, Bengtsfors, Falköping, Gislaved, Herrljunga, Höör, Kinna, Kungsbacka, Laholm, Leksand, Lindesberg, Ljungby, Lysekil, Nybro, Orsa, Rättvik, Sunne, Sveg, Söderköping, Tidaholm, Undersåker, Åstorp och Örkelljunga,

en tjänst i 11 lönegraden som värmeskötare vid flickläroverket å Södermalm i Stockholm och en vid högre allmänna läroverket i Sollefteå.

I fråga om överflyttning på de nya tjänsterna av redan anställd personal torde sedan 1939 tillämpad praxis böra följas. Det bör få ankomma på skolöverstyrelsen att besluta i varje särskilt fall.

Kostnaderna för de av mig föreslagna förändringarna i fråga om vaktmästar- och värmeskötartjänster beräknar jag till i runt tal 160 000 kronor. Den minskning av belastningen å anslaget till bidrag till ljus- och vedkassorna, som kan beräknas uppkomma, beräknar jag till 70 000 kronor.

4. Anslagsberäkningar.

a) Avlöningar till ordinarie tjänstemän.

Anslagsposten är för innevarande budgetår uppförd med 51 400 000 kronor.

Under oförändrade organisatoriska förutsättningar uppskattar *skolöverstyrelsen* antalet klassavdelningar i realskola och gymnasium hösten 1954 till 3 785, innebärande en automatisk ökning med 160 avdelningar. Dessutom beräknas 14 avdelningar tillhörande statens normalskolas flickskole-, folkskole- och enhetsskolelinjer, vilket antal är detsamma som innevarande år. Härtill kommer de beräknade 16 avdelningarna av första ringen vid de gymnasier, som föreslagits till förstatligande från och med nästa budgetår.

Överstyrelsens beräkningar av det erforderliga antalet lärartjänster grundas på antagandena, att den automatiska ökningen av antalet klassavdelningar och förstatligandet av kommunala gymnasier skall få den omfattning överstyrelsen beräknat.

Ä m n e s l ä r a r e. *Skolöverstyrelsen* föreslår för nästa budgetår — förutom den i det föregående omnämnda uppflyttningen av 8 rektorstjänster till lönegraden Cb 14 — inrättande av ett betydande antal ämneslärartjänster. Dess förslag i denna del framgår av följande sammanställning.

Förslagets motivering	Lektorer	Adjunkter
1. Förstatligande av vissa kommunala gymnasier	16	—
2. Upprättande eller omorganisation av vissa läroverk enligt tidigare beslut	25	8
3. Förbättring av lektorsrepresentationen vid vissa läroverk	12	—
4. Ökning av antalet adjunktstjänster i enlighet med överenskommelse vid tjänsteförteckningsrevisionen 1952	—	339
	53	347

Förslaget under punkten 1 avser de åtta kommunala gymnasier, vars förstatligande föreslagits påbörjat från och med nästa budgetår, medan de under punkten 2 angivna lektorstjänsterna är avsedda för de två grupper gymnasier, vars ombildning till statliga läroverk beslöts vid 1952, respektive 1953 års riksdag. De under samma punkt upptagna åtta adjunktstjänsterna, vilka alla föreslagits placerade i lönegraden Ca 29, är avsedda för S:t Görans samrealskola i Stockholm, samrealskolan i Lundby i Göteborg och Slotsstadens samrealskola i Malmö. Dessa tre realskolor är för närvarande under uppbyggnad och når först från och med nästa år upp i klass 5⁵, varvid antalet klassavdelningar beräknas öka med åtta.

Liksom tidigare år har överstyrelsen gjort en uppskattning av behovet av lektorstjänster vid läroverk, där lektorsrepresentationen är för liten. Överstyrelsen har emellertid icke ansett sig böra föreslå inrättande av samtliga de tjänster, som enligt överstyrelsens mening i och för sig är erforderliga, utan har inskränkt sig till de under punkten 3 angivna tolv tjänsterna.

Beträffande antalet ordinarie adjunktstjänster i lönegraden Ca 27 räknar överstyrelsen icke med någon ändring. Vad åter angår ökningen med 339 adjunktstjänster i Ca 29 (punkten 4), anför överstyrelsen, att den vid en beräkning läroverk för läroverk av hur många dylika tjänster, som överhuvudtaget med hänsyn till tjänstefördelning, ämneskombinationer, förut befintliga tjänster i Ca 29 etc. skulle kunna placeras, kommit till ett antal av 230 tjänster, de i det föregående nämnda åtta nya tjänsterna oräknade. Överstyrelsen beräknar därför endast medel för sammanlagt 238 nya tjän-

ster i Ca 29. I fråga om de ordinarie adjunktstjänsterna anför överstyrelsen vidare följande.

Enligt 1949 års tjänsteförteckningskommittés av riksdagen godkända avtal med vissa lärarorganisationer (prop. 1952: 241) skall antalet adjunktstjänster i Ca 27 avpassas så, att befordran till sådan tjänst normalt kan ske vid högst 35 års ålder. En i samband med petitaarbetet verkställd summarisk undersökning har givit vid handen, att redan nu ett så stort antal ordinarie lärartjänster i läroämnen finnes disponibelt (ledigblivna och nyinrättade), att behovet ur denna synpunkt är mer än tillräckligt tillgodosett. Överstyrelsen upptar därför i fortsättningen icke denna fråga till närmare behandling.

Enligt nyssnämnda avtal skall vidare ytterligare 150 adjunktstjänster i Ca 29 inrättas från och med budgetåret 1954/55. Överstyrelsen har fattat denna siffra såsom preliminär och som ett minimiantal, bestämd med hänsyn till vid överenskommelsen föreliggande uppgifter. Överstyrelsen har nu med ledning av rektorernas uppgifter angående det beräknade antalet lärartimmar m. m. för läsåret 1953/54 gjort en beräkning av det antal adjunktstjänster i Ca 29, som vid tillämpning av de i avtalet angivna grunderna borde finnas vid de allmänna läroverken från och med budgetåret 1954/55. Överstyrelsen har därvid funnit, att sammanlagt 1 889 dylika tjänster borde finnas inrättade. Då från och med budgetåret 1953/54 1 550 adjunktstjänster i Ca 29 inrättats, skulle således från och med budgetåret 1954/55 med denna utgångspunkt ytterligare 339 sådana tjänster erfordras. Härtill kommer ytterligare de i det föregående beräknade 8 tjänsterna. Vid förhandlingar med överstyrelsen har Läroverkslärarnas riksförbund anhållit, att överstyrelsen vid årets petitaarbete måtte föreslå, att av de befordringstjänster — utöver de redan avtalade 150 tjänsterna i Ca 29 — som på grundval av överstyrelsens beräkningar ytterligare borde inrättas, ett antal måtte utbytas mot ämneslärarinnetjänster i lönegrad Ca 27. Detta förslag synes överstyrelsen böra upptagas till övervägande. Det är uppenbart, att vid den träffade löneuppgörelsen ämneslärarinna med hänsyn till denna kårs relativt höga tjänsteålder blivit missgynnade i fråga om antalet befordringstjänster. Överstyrelsen är emellertid icke nu beredd att precisera det antal ämneslärarinnetjänster i Ca 27, som kan anses erforderligt, utan föreslår, att Kungl. Maj:t med hänsyn till det anförda utverkar riksdagens bemyndigande att av de adjunktstjänster i lönegrad Ca 29, som kan komma att inrättas från och med budgetåret 1954/55 utöver de redan avtalade 150 tjänsterna, utbyta ett antal mot ämneslärarinnetjänster i lönegrad Ca 27.

Överstyrelsens förslag om nya lektors- och adjunktstjänster vid läroverk under uppbyggnad eller omorganisation samt om nya tjänster för förbättring av lektorsrepresentationen vid vissa läroverk har icke föranlett något uttalande från statskontorets sida. Ej heller har statskontoret i och för sig framställt någon erinran mot beräkningen av antalet erforderliga lektorstjänster vid gymnasier, som är eller föreslagits skola komma under förstatligande. Vad angår adjunktstjänsterna i Ca 27 och Ca 29 anför statskontoret följande.

Under erinran att antalet adjunktstjänster i Ca 27 skall avpassas så, att befordran till sådan tjänst normalt kan ske vid högst 35 års ålder, uppger överstyrelsen, att redan nu ett så stort antal ordinarie lärartjänster i läroämnena finnes disponibelt, att behovet ur angivna synpunkt är mer än tillräckligt tillgodosett. De ordinarie tjänsternas antal bör enligt statskontorets mening avvägas med utgångspunkt från angivna åldersregel. Överstiger antalet befattningar i Ca 27 föreliggande behov, kan uppenbarligen ur statsfinansiell synpunkt ogynnsamma verkningar uppstå. I avsaknad av närmare uppgifter för beräkning av behovet av tjänster i Ca 27 under budgetåret 1954/55 får ämbetsverket emellertid inskränka sig till att framhålla, att denna fråga bör ägnas särskild uppmärksamhet.

Överstyrelsen har gjort en uppskattning av det antal adjunktstjänster i Ca 29, som vid tillämpning av gällande bestämmelser borde finnas från och med budgetåret 1954/55, samt har därvid funnit, att det erforderliga antalet uppgår till 1 889. Under hand har den uppgiften erhållits, att överstyrelsen härvid utgått från det beräknade totala antalet ämneslärartimmar i gymnasiet och realskolans två högsta klasser samt därifrån dragit det timantal, som belöper på rektorer och lektorer. Återstoden har ansetts ankomma på lärare i Ca 29. Överstyrelsen har alltså icke tagit hänsyn till att undervisningen i viss utsträckning — överstyrelsen har själv i tidigare anslagsäskanden räknat med tio procent — bör och måste upprätthållas av timlärare och annan icke-ordinarie personal. Enligt statskontorets mening bör det nu anlitade beräknings sättet icke godtagas. För nästa budgetår synes antalet tjänster i Ca 29 i enlighet med av riksdagen godkända uppskattningar rörande behovet böra ökas med 150 till 1 700.

Ämbetsverket föreslår vidare, att överstyrelsen förelägges att i anslagsäskandena för budgetåret 1955/56 eller i annat lämpligt sammanhang närmare redogöra för överstyrelsens tolkning och tillämpning av den s. k. läraröverenskommelsen, särskilt med avseende på beräkningarna av antalet tjänster av olika slag, ävensom beträffande verkningarna i övrigt av antalet (jämför exempelvis förhållandena vid provårsläroverken).

Övningslärare. Skolöverstyrelsen föreslår i sina anslagsäskanden samt i en särskild tilläggsframställning beträffande samrealskolan i Åtvidaberg inrättande av sammanlagt 85 nya ordinarie övningslärartjänster. Överstyrelsen framhåller därvid, att övningslärarorganisationen tenderar till allt större fasthet och att det icke torde behöva befaras, att de föreslagna nya tjänsterna ej skall komma att motsvara ett varaktigt behov. Beträffande den definitiva fördelningen av tjänsterna på olika skolor förutsätter överstyrelsen, att det liksom hittills skall få ankomma på överstyrelsen att meddela beslut. De föreslagna nya tjänsterna fördelar sig på olika ämnen och lönegrader på följande sätt:

- 3 i teckning i lönegraden Ca 23,
- 3 i teckning i lönegraden Ca 21,
- 3 i musik i lönegraden Ca 23,
- 6 i musik i lönegraden Ca 21,
- 23 i gymnastik i lönegraden Ca 23,
- 14 i gymnastik i lönegraden Ca 21,

- 13 i manlig slöjd i lönegraden Ca 18 l. Ca 16,
- 8 i kvinnlig slöjd i lönegraden Ca 16,
- 11 i hushållsgöromål i lönegraden Ca 18,
- 1 i hushållsgöromål och kvinnlig slöjd i lönegraden Ca 18.

Statskontoret tillstyrker inrättandet av 85 tjänster.

Vid bedömandet av lönegradsplaceringen för ifrågavarande övningslärartjänster har *överstyrelsen* i förekommande fall förutsatt bifall till förslaget om förstatligande av vissa kommunala gymnasier. Vidare har *överstyrelsen* under samma förutsättning föreslagit, att följande ordinarie övningslärartjänster vid de med nämnda gymnasier förenade samrealskolorna skall ombildas till motsvarande tjänster vid högre allmänna läroverk, nämligen sju tjänster i teckning, sex i musik och elva i gymnastik med lek och idrott. I samband härmed har *överstyrelsen* anmält behov av två korrigeringar av innevarande budgetårs personalförteckning för de allmänna läroverken. Sålunda har vid ombildningen av samrealskolan i Karlskoga till högre allmänt läroverk endast den ena av de två vid läroverket befintliga gymnastiklärartjänsterna flyttats upp från Ca 21 till Ca 23. Vidare har samtliga befintliga 61 tjänster som lärarinna i kvinnlig slöjd upptagits i lönegraden Ca 16, medan två av dessa tjänster, vilka är placerade vid statens normalskola i Stockholm, enligt bestämmelse i avlöningsreglementet för övningslärare rätteligen bort vara placerade i lönegraden Ca 18. I nu angivna båda hänseenden föreslår *överstyrelsen* ändring i personalförteckningen.

S k o l s k ö t e r s k o r. Vid de allmänna läroverken finnes nu 11 ordinarie tjänster som skolsköterska, alla placerade i lönegraden Ca 14. *Skolöverstyrelsen* föreslår i sina anslagsäskanden inrättande av ytterligare sju dylika tjänster och har därjämte i särskilt yttrande tillstyrkt en framställning från rektorerna vid högre allmänna läroverket, folkskoleseminariet och kommunala flickskolan i Luleå om inrättande av en för dessa läroanstalter gemensam heltidstjänst som skolsköterska. Denna tjänst bör dock enligt *överstyrelsens* mening som icke-ordinarie placeras i lönegraden Ca 14. Till stöd för sitt förslag om inrättande av sju nya ordinarie skolskötersketjänster anför *överstyrelsen*, att det under de senaste åren blivit allt svårare att erhålla kompetenta sköterskor för deltidstjänstgöring i läroverken, under det att befattningar på heltid visat sig vara mycket eftersökta även av högt kvalificerade sköterskor.

Statskontoret avstyrker, att antalet befattningar för heltidsanställda skolsköterskor utökas.

V a k t m ä s t a r e o c h v ä r m e s k ö t a r e. I det föregående har redogörelse lämnats för *överstyrelsens* förslag beträffande vaktmästar- och värmeskötartjänster. Ett bifall till detta beräknas medföra en kostnadsökning under ordinarieposten av i runt tal 241 000 kronor.

Anslagsberäkning. Vid bifall till överstyrelsens i det föregående redovisade förslag beräknas kostnaderna för avlöning åt ordinarie tjänstemän för budgetåret 1954/55 uppgå till i runt tal 57 750 000 kronor.

b) Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t.

Anslagsposten är för innevarande budgetår upptagen till förslagsvis 1 918 600 kronor.

Skolöverstyrelsen föreslår anvisande av följande belopp under de särskilda delposterna:

	Belopp kronor	Ökning kronor
a) Arvoden åt skolläkare m. m.	730 000	174 300
b) Arvoden åt bibliotekariéer	264 000	15 000
c) Särskilda arvoden vid läroverk med lärarkurs	1 180 000	80 000
d) Särskilda arvoden vid statens aftonskola	15 700	3 000
e) Arvode åt biträdande föreståndarinnor	1 200	—

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande.

Skolläkare m. m. Överstyrelsen räknar för nästa budgetår med en automatisk ökning av kostnaderna för arvoden åt skolläkare med 20 000 kronor till 380 000 kronor. Beträffande de deltidsanställda skolsköterskorna, vilkas arvoden också bestrides ur denna post, föreslår överstyrelsen, att de nuvarande arvodena, vilka icke blott är dyrortsgraderade utan även vid tjänstgöringar av mindre omfattning än full tjänstgöring under en vecka utgår med olika timbelopp beroende på tjänstgöringstillfällets omfattning, skall ersättas med enhetliga belopp av 185 kronor per vecka vid full tjänstgöring och 5 kronor 50 öre per timme vid kortare tjänstgöringar. Kostnaderna för arvoden åt skolsköterskor beräknas med hänsyn till ökningen av elevantalet stiga med 54 300 kronor samt därutöver vid bifall till förslaget om ändrade arvoden med 70 000 kronor. Ytterligare föreslår överstyrelsen en nedsättning av det elevantal, vars tillsyn enligt läroverksstadgan skall ankomma på heltidsanställd skolsköterska från nuvarande 1 500—2 500 till 1 200—1 700. Detta förslag beräknas medföra en ökning av medelsbehovet under förevarande post med 30 000 kronor.

Statskontoret avstyrker, att grunderna för statsbidrag till deltidsanställda skolsköterskor ändras.

Bibliotekariéer. Den under denna delpost föreslagna höjningen motiveras med den beräknade ökningen av elevantalet samt det fortsatta förstatligandet av kommunala gymnasier.

Läroverk med lärarkurs. I det föregående har redogjorts för ett förslag av överstyrelsen om anordnande från och med nästa budgetår

av egentlig lärarkurs vid ytterligare ett läroverk. Som därvid framgått har kostnaderna härför av överstyrelsen beräknats till 82 220 kronor, vilket belopp här avrundats till 80 000 kronor.

S t a t e n s a f t o n s k o l a. Den föreslagna höjningen av denna delpost är av automatisk karaktär.

c) Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.

Denna anslagspost är nu upptagen till förslagsvis 19 800 000 kronor.

Ä m n e s l ä r a r e. Som framgått av det föregående räknar *skolöverstyrelsen* med en automatisk ökning av antalet klassavdelningar med 160. Därtill kommer vid bifall till förslaget om förststatligande av åtta kommunala gymnasier ytterligare sexton klassavdelningar. Den automatiska ökningen med 160 avdelningar beräknas av överstyrelsen medföra behov av sammanlagt 200 nya heltidstjänster. Då en felmarginal vid beräkningen av totalbehovet av heltidstjänster är oundviklig, har överstyrelsen icke ansett sig behöva taga särskild hänsyn till de nya avdelningarna vid nyssnämnda åtta gymnasier.

Överstyrelsens i det föregående redovisade förslag angående inrättande av nya ordinarie tjänster innebär en ökning av antalet dylika tjänster med sammanlagt 400. Av dessa anses emellertid ett beräknat antal av 109 icke kunna placeras under nästa budgetår, och siffran 400 kan därför i detta sammanhang reduceras till 291. Då det totala antalet nya heltidstjänster beräknats till 200, räknar överstyrelsen med en minskning av antalet icke-ordinarie heltidstjänster med 91.

I detta sammanhang föreslår skolöverstyrelsen vidare anordnande av viss specialundervisning i franska och tyska i gymnasiet vid ett flickläroverk i Stockholm och ett i Göteborg. Om behovet av dylik specialundervisning anför överstyrelsen till en början följande.

Vid tre kommunala flickskolor i Göteborg, nämligen Vasa kommunala flickskola, Göteborgs nya elementarläroverk och Kjellbergiska kommunala flickskolan, har sedan länge i vissa avdelningar franska förekommit såsom andra främmande språk från och med klass 3⁷. I gengäld har undervisning i tyska börjat meddelas först i klass 4⁷. Vidare har sedan läsåret 1951—52 försöksundervisning med samma språkföljd förekommit i Stockholm vid Södermalms kommunala flickskola och Kungsholmens kommunala flickskola samt dessutom vid kommunala flickskolan i Västerås.

För sådana elever, som avsett att från klass 5⁷ vid nämnda flickskolor övergå till första ringen av fyraårigt gymnasium, har särskilda kompletteringskurser i tyska anordnats i klass 5⁷.

I och med att 1950 års normalundervisningsplaner för de kommunala flickskolorna blir tillämpliga för klass 5⁷, vilket sker från och med läsåret 1954—55, inträder vissa förhållanden, som avsevärt försvårar övergången från klass 5⁷ till ring I⁴ för elever, vilka läst franska som andra främmande

språk. Sålunda kommer sådana elever från och med nämnda tidpunkt icke att ha läst någon tyska i flickskolan, under det att eleverna i klasserna 3⁷ och 4⁵ (2⁴ och 3⁴) av realskolan åtnjutit undervisning i tyska under sammanlagt 10 veckotimmar. Å andra sidan har ifrågavarande elever i flickskolan haft sammanlagt 13 veckotimmars undervisning i franska, medan övriga elever i ring I⁴ är nybörjare i detta ämne från och med läsåret 1953—54, då 1950 års timplaner för realskolan blivit i sin helhet tillämpliga.

Med anledning av här berörda förhållanden har till överstyrelsen inkommit skrivelser från rektorerna vid de båda nämnda flickskolorna i Stockholm och från styrelserna vid de tre nämnda flickskolorna i Göteborg. Rektorerna respektive styrelserna framhåller, att försöken med franska som andra språk utfallit väl men att oro uppkommit med hänsyn till de svårigheter, som särskilt från och med läsåret 1954—55 uppstår vid övergång från flickskola till gymnasium. Styrelserna för flickskolorna i Göteborg hemställer för den skull om anordnande av gymnasieundervisning i franska, byggande på flickskolans kurs i franska i klasserna 3⁷—5⁷ och med ett studiemål, motsvarande det för tyskan uppsatta i den nya gymnasieorganisationen. I stället skulle studiemålet i tyska för ifrågavarande elever motsvara den nya gymnasieorganisationens studiemål i franska. Efter vad överstyrelsen inhämtat, åsyftas samma sak av rektorerna vid de båda flickskolorna i Stockholm, även om detta icke kommer till direkt uttryck i deras skrivelse.

I princip anser överstyrelsen, att en flickskolelinje med franska som andra språk varken kan eller bör vara ensidigt inriktad på gymnasiestudier. Den torde tvärtom ha en uppgift att fylla inom flickskolans ram. En sådan linje inom flickskolan kan emellertid icke få sin fulla livskraft, om de elever, som söker sig dit, skulle förlora alla möjligheter att övergå till gymnasium. I realiteten skulle detta bli fallet från och med läsåret 1954—55, om icke särskilda åtgärder vidtages. Ur pedagogisk synpunkt måste det vidare vara ganska planlöst att i gymnasiet icke utnyttja de kunskaper i franska, som hunnit förvärfvas under 13 veckotimmar i flickskolan. Överstyrelsen är därför beredd att tillstyrka det framlagda förslaget.

Vad angår det praktiska genomförandet av den föreslagna specialundervisningen, vilken beräknas för nästa budgetår medföra ett behov av lärarkraft motsvarande 14 veckotimmars undervisning, anför överstyrelsen vidare följande.

Undervisningen i specialgrupper för elever med franska som andra språk skulle vid fullt utbyggd organisation erfordra högst 36 veckotimmars särskild undervisning för varje läroverk, där sådana specialgrupper förekommer. Å andra sidan inbesparas vid berörda kommunala flickskolor de lärartimmar, som hittills tagits i anspråk för kompletteringskurser i tyska.

Av rektorerna vid förutnämnda flickskolor i Stockholm och Göteborg har uppgifter infördrats om antalet elever med franska som andra språk, vilka avser att övergå till gymnasium. Av dessa uppgifter framgår, att ett avsevärt antal elever för närvarande har sådana avsikter. Enligt skolöverstyrelsens uppfattning bör underlaget för specialgrupper vid ett flickläroverk i vardera staden bedömas såsom tillräckligt. Överstyrelsen föreslår fördens skull, att från och med läsåret 1954—55 specialgrupper av elever

från flickskola med franska som andra språk må enligt det nu sagda inrättas i ring I vid högre allmänna läroverket för flickor å Södermalm i Stockholm och vid högre allmänna läroverket för flickor i Göteborg. Som villkor därför bör gälla, att — i överensstämmelse med vad som eljest brukar stadgas — minst fem elever anmäler sig till sådan specialgrupp.

Överstyrelsen vill i detta sammanhang framhålla, att om intresset för franska som andra främmande språk skulle vara så stort bland eleverna i de båda nyssnämnda läroverkens realskolor, att hela undervisningsavdelningar med denna språkföljd från och med klass 3⁵ (2⁴) där skulle kunna i framtiden organiseras, skulle elever från dessa realskoleklasser tillsammans med elever från flickskolorna kunna bilda fulltaliga undervisningsavdelningar i tyska och franska vid gymnasier i fråga. Läroverkens särskilda undervisning i dessa båda språk för elever med franska som andra språk skulle under en sådan förutsättning icke behöva medföra någon merkostnad för statsverket.

Bifall till denna överstyrelsens framställning medför för budgetåret 1954/55 ett extra behov av lärarkrafter motsvarande 14 veckotimmar.

I fråga om behovet av extra ordinarie tjänster som lektor, adjunkt och ämneslärarinna anför överstyrelsen,

att någon möjlighet ännu icke föreligger att överblicka behovet av adjunktstjänster i lönegraden Ce 27, eftersom lärarnas inplacering i den reglerade befordringsgången ännu icke är avslutad,

att antalet ämneslärarinnetjänster i Ce 25, vilket för närvarande är fastställt till högst 75, torde kunna minskas till högst 50 med hänsyn till att antalet dylika lärarinnor betydligt decimerats,

att någon ändring icke torde böra ske i fråga om antalet s. k. briststjänster, d. v. s. de adjunktstjänster i lönegraden Ce 29, vilka till ett antal av 150 inrättats för att i vissa situationer tagas i bruk vid läroverk med särskilt utpräglad lärarbrist,

samt att någon ändring icke heller torde böra ske i fråga om antalet sådana extra ordinarie tjänster som lektor och adjunkt, som i vissa fall må inrättas i stället för ordinarie tjänster, d. v. s. de s. k. utbytestjänsterna (för närvarande 15, respektive 50).

Beträffande sistnämnda tjänster torde få erinras, att dylik tjänst må inrättas i stället för ordinarie tjänst, som varit ledigkungjord minst två gånger under loppet av minst ett år utan att kunna besättas med ordinarie innehavare. Till förordnande å utbytestjänst må ifrågakomma även sökande med viss, något lägre kompetens än som gäller för den ordinarie tjänsten. Överstyrelsen föreslår nu, att även sådan tjänst, vars innehavare uppehåller utbytestjänst eller briststjänst, må i sin tur kunna utbytas mot extra ordinarie tjänst. Följden av att en ordinarie lärare tar förordnande på utbytestjänst skulle annars bli, att en tjänst blir besatt på bekostnad av en annan. Det kan nämligen förutses, att ett ledigförklarat vikariatslöneförordnande på den senare tjänsten, till vilket endast adjunktskompetent lärare är behörig, i regel icke kan besättas.

Statskontoret kan icke biträda överstyrelsens förslag om undervisning i specialgrupper för vissa elever med franska som andra språk i flickskolan. Vad överstyrelsen i övrigt i detta sammanhang anfört har icke föranlett något uttalande från statskontorets sida.

Övningslärare. Med utgångspunkt i den motsedda ökningen i antalet avdelningar beräknar skolöverstyrelsen, att undervisningens omfattning under nästa budgetår kommer att öka på sätt framgår av följande sammanställning.

Ämne	Antal veckotimmar 1953/54 ¹	Ökning i veckotimmar 1954/55
Teckning och välskrivning	6 868	432
Musik	5 159	541
Gymnastik med lek och idrott	10 336 ²	784
Manlig slöjd	4 976	524
Kvinnlig slöjd	3 860	210
Hemkunskap och hushållsgöromål	3 218	582

¹ Siffrorna motsvarar läget i juni 1953, sedan dess har smärre ändringar vidtagits.

² Härtill kommer omkring 600 veckotimmar för planläggning och övervakande av elevernas friluftsverksamhet.

Ökningen av antalet veckotimmar i de olika ämnena är till väsentlig del en automatisk följd av tillkomsten av nya klassavdelningar. Överstyrelsen föreslår emellertid även viss icke-automatisk utökning av timtalen. I fråga om beräkningen av behovet av veckotimmar inhämtas av handlingarna följande.

Antalet veckotimmar i frivillig teckning är nu maximerat till 67, varav 66 vid de fullt utbildade högre allmänna läroverken och en vid statens aftonskola. Av den för nästa budgetår begärda ökningen i teckning och välskrivning avser 426 timmar den obligatoriska undervisningen. Denna ökning är automatisk. Återstående sex veckotimmar avser den frivilliga undervisningen i teckning, och denna ökning torde vara föranledd av att antalet fullt utbildade högre allmänna läroverk från och med nästa budgetår kommer att stiga med sex.

I fråga om musik avser 194 av de beräknade nya veckotimmarna den obligatoriska undervisningen och 347 den frivilliga undervisningen i instrumentalmusik. Som icke-automatisk ökning beräknas 200 av nämnda 347 timmar. Motiveringen för ökningen i sistnämnda del är den av överstyrelsen vid flera tillfällen framhållna önskvärdheten av en förbättring av instrumentalmusikens ställning vid de allmänna läroverken.

För vanlig schemabunden gymnastik beräknas en automatisk ökning med 514 veckotimmar, medan för frivillig undervisning i ämnet beräknas 200 veckotimmar. Till detta ändamål har överstyrelsen tidigare äskat medel utan att vinna bifall. Det framhålles nu ånyo, att skolväsendet bör äga tillgång till gymnastiksalarna även på annan tid än under själva skoldagen och då ha möjlighet att erhålla handledning av lärare.

Enligt övningslärarstadgan må ordinarie och extra-ordinarie gymna-

stiklärare, som handhar planläggning och övervakning av elevernas fri-luftsverksamhet, härför tillgodoräkna en eller två veckotimmar beroende på omfattningen av hans undervisning. Överstyrelsen anser, att denna för-mån bör efter enahanda grunder tillerkännas även timlärare. Vid bifall härtill beräknas behovet av veckotimmar öka med 70.

Av ökningen i timantalet i manlig slöjd avser 501 timmar den obligatoriska och 23 timmar den frivilliga undervisningen. Medverkande till ökningen torde förutom tillkomsten av nya avdelningar vara, att den möjlighet, överstyrelsen har att medge befrielse från undervisning i ämnet beräknas bli tagen i anspråk i mindre omfattning än hittills.

Den föreslagna ökningen i kvinnlig slöjd hänför sig helt till den obligatoriska undervisningen i ämnet.

Vad slutligen angår hemkunskap och hushållsgöromål beräknas en automatisk ökning i timbehovet om 382 veckotimmar, medan 200 veckotimmar beräknats erforderliga för genomförande av viss upp-delning av klassavdelning vid undervisning i hemkunskap.

Statskontoret ställer sig avvisande till överstyrelsens olika förslag om icke-automatiska ökningar och anför följande.

Under erinran att för instrumentalmusik beräknats medel under inne-varande budgetårs avlöningsanslag till en icke-automatisk höjning av an-talet veckotimmar, avstyrker statskontoret en ytterligare ökning av tim-antalet för musikundervisning. Ämbetsverket kan ej heller tillstyrka, att frivillig undervisning i gymnastik får äga rum i ökad omfattning. Med hänsyn till de avsevärt vidgade möjligheterna för övningslärare att er-hålla ordinarie eller extra ordinarie anställning lärar timlärare i gymnastik, vilka handhar planläggning och övervakning av friluftsverksamheten, icke böra härför få tillgodoräkna veckotimmar vid fastställandet av lönen. För-slaget om uppdelning i vissa fall av klassavdelningar vid undervisning i hemkunskap kan statskontoret icke förorda med hänsyn till kostnaderna.

Vaktmästare och värmeskötare. Överstyrelsens i det fö-regående redovisade förslag beträffande vaktmästar- och värmeskötar-tjänster beräknas endast medföra en mindre utgiftsökning under icke-ordinarieposten.

Skolkuratorer. I skrivelse den 7 februari 1953 har skolöverstyrel-sen framlagt en utredning rörande kuratorsinstitutionen vid de högre sko-lorna. Överstyrelsen framhåller i denna, att överstyrelsen kunnat följa kura-torsverksamheten vid några skolor och alltmer styrkts i sin uppfattning, att denna verksamhet är ytterst värdefull och bör utvidgas. Samtidigt har emellertid överstyrelsen insett nödvändigheten av att åt innehavarna av kuratorsbefattningarna beredes så betryggande anställnings- och av-löningsvillkor, att väl utbildade sökande till befattningarna kommer att stå till förfogande. Skolväsendets nuvarande rörlighet, inriktningen på försöksverksamhet och på provisoriska reformer i olika avseenden gör, att överstyrelsen icke varit beredd att föreslå en definitiv utformning av kuratorsverksamheten. De förslag, överstyrelsen framlagt i skrivelsen, an-gives huvudsakligen taga sikte på att ge bättre underlag för en gynnsam

utveckling än nuvarande, mera lösliga och för befattningshavarna i stort sett mindre tillfredsställande förhållanden. Överstyrelsens förslag, vilket upprepats i dess anslagsäskanden för nästa budgetår, avser anvisande av ett avrundat belopp av 102 000 kronor enligt följande sammanställning.

2 kuratorstjänster i lönegrad Ce 25	21 600
4 kuratorstjänster i lönegrad Cg 21	34 000
Ersättning åt kuratorer i arvodesbefattning, högst	10 000
Praktikantarvoden, högst	7 200
Rörligt tillägg	29 200
	Summa kronor 102 000

Statskontoret har på anförda skäl funnit något mera markerat behov av en utbyggnad av kuratorsverksamheten knappast föreligga och har i föreliggande läge ej heller velat förorda, att två nu befintliga heltidstjänster som kurator ombildas till extra ordinarie befattningar. För den händelse en inplacering i lönegrad av kuratorstjänster skulle anses motiverad, vill statskontoret framhålla, att skolkuratorerna närmast torde böra jämsättas med kuratorerna vid sjukhus och sålunda i regel placeras i lönegrad 17. Därest undantagsvis särskilda skäl för en högre lönegradsplacering anses föreligga, synes enligt statskontorets mening lönegrad 19 böra kunna ifrågakomma.

Statens lönenämnd är icke beredd att för skolkuratorer tillstyrka högre löneställning än den för kuratorer i allmänhet gällande, det vill säga 17 lönegraden. Sedan ytterligare erfarenhet vunnits av skolkuratorernas verksamhet, synes enligt lönenämnden frågan om en eventuell differentiering av dessa tjänster på 17 och högre lönegrad kunna upptagas till övervägande.

Biträdeshjälp på rektorsexpeditionerna. För detta ändamål disponeras ur förevarande anslagspost medel enligt grunder, som godkändes av förra årets riksdag. Skolöverstyrelsen räknar för nästa budgetår med oförändrade grunder. Förstatligandet av kommunala gymnasier samt utökningen av lärjungeantalet vid de allmänna läroverken beräknas medföra en automatisk kostnadsökning under icke-ordinarieposten av i runt tal 70 000 kronor i jämförelse med det belopp, som beräknas åtgå under innevarande år.

Särskilda ändamål. För sexualundervisning disponeras nu 5 200 kronor. *Överstyrelsen* föreslår en höjning av utgående föreläsningsarvoden från 35 till 40 kronor i fråga om det differentierade gymnasiet och från 20 till 25 kronor i fråga om högsta klasserna av inbyggda tekniska linjer. Sammanlagt beräknas en kostnadsökning av 1 450 kronor.

Till ersättning för vissa institutionsarbeten m. m. disponeras nu 5 000 kronor. Med hänsyn till den stora efterfrågan på bidrag hemställer överstyrelsen om en höjning till 8 000 kronor.

För examinationer efter läsårets slut äskas oförändrat belopp 500 kronor.

För frivillig undervisning i maskinskrivning hemställes om en höjning från nuvarande belopp 5 000 kronor till 10 000 kronor med hänsyn till omfattningen av framkomna önskemål om sådan undervisning.

Förslagen om höjning av arvodena för sexualundervisning samt om ökad medelsanvisning till ersättning för vissa institutionsarbeten m. m. samt till undervisning i maskinskrivning avstyrkes av *statskontoret*.

A n s l a g s b e r ä k n i n g. Skolöverstyrelsen framhåller, att beräkningen av kostnaderna för icke-ordinarie lärare måste arbeta med många osäkerhetsmoment. Bland annat har lärarbristen medfört, att ett stort antal tjänster måste uppehållas av lärare utan föreskriven kompetens eller ock uppdelas i form av tilläggstimmar på lärare med förut full tjänstgöring. Överstyrelsen räknar emellertid med att medelsbehovet under icke-ordinarieposten, vid bifall till de förslag av överstyrelsen, för vilka redogörelse lämnats i det föregående, kommer att utgöra i runt tal 18 600 000 kronor.

d) Rörligt tillägg.

Överstyrelsen beräknar, att medelsbehovet under denna anslagspost kommer att uppgå till i runt tal 40 700 100 kronor.

Departementschefen.

Ordinarieposten. Jag torde här först få erinra om att jag i det föregående föreslagit förstatligande av de kommunala gymnasierna i Bollnäs, Köping, Lidköping, Mariestad och Oskarshamn eller med andra ord ombildande av de i dessa städer belägna samrealskolorna till högre allmänna läroverk. Som en konsekvens därav har jag föreslagit, att rektorstjänsterna vid dessa samrealskolor skall ombildas till motsvarande tjänster vid högre allmänna läroverk med placering i vissa närmare angivna avlöningsgrupper. Därjämte har jag föreslagit inrättande vid dessa skolor av sammanlagt tio lektorstjänster. För det av förra årets riksdag beslutade försöksgymnasiet i Sundsvallsområdet har jag föreslagit inrättande av en lektorstjänst och för ett av mig förordat försöksgymnasium vid högre allmänna läroverket i Skellefteå likaså en lektorstjänst.

Behovet av nya heltidstjänster i läroämnen utöver nu nämnda lektorstjänster beräknas av skolöverstyrelsen i dess anslagsäskanden till sammanlagt 384. Av dessa föreslår överstyrelsen, att 25 som lektorstjänster placeras vid de två grupper av läroverk, som nu är under ombildning från samrealskolor till högre allmänna läroverk. Häremot har jag ej funnit anledning till erinran liksom ej heller mot överstyrelsens förslag om inrättande av åtta adjunktstjänster vid de tre samrealskolor, som nu är under uppbyggnad. För förbättring av lektorsrepresentationen vid läroverk med särskilt litet

antal lektorstjänster tillstyrker jag vidare inrättande av åtta av de av överstyrelsen föreslagna 12 lektorstjänsterna.

Återstående beräknade 339 heltidstjänster har av överstyrelsen under åberopande av den s. k. läraröverenskommelsen föreslagits placerade som adjunktstjänster i lönegraden Ca 29. Överstyrelsen har dock icke räknat med att möjlighet kommer att finnas att under nästa år placera fler än 230 av dessa tjänster. Enligt läraröverenskommelsen skall antalet adjunktstjänster i lönegraden Ca 29 i huvudsak motsvara behovet av ämneslärartjänster å gymnasiet och i realskolans två högsta klasser bortsett från rektors- och lektorstjänster samt ämneslärarinnetjänster i Ca 27. För täckande av detta behov beräknades i samma överenskommelse 150 nya tjänster skola inrättas för budgetåret 1954/55. Då varje beräkning av detta behov måste vara ganska osäker, anser jag mig icke böra gå längre än till att föreslå inrättande av sistnämnda antal nya tjänster. Vid bifall härtill synes anledning icke finnas att närmare gå in på överstyrelsens förslag om utbyte mot ämneslärarinnetjänster i lönegraden Ca 27 av ett antal av de nya adjunktstjänster i Ca 29, som kunde komma att inrättas utöver 150.

Överstyrelsen har gjort en beräkning av tillgången och behovet i fråga om adjunktstjänster i lönegraden Ca 27 och kommit till det resultatet, att några nya dylika tjänster icke nu bör inrättas. Häremot har jag icke funnit anledning till erinran. Jag vill emellertid samtidigt framhålla, att jag delar statskontorets uppfattning, att skolöverstyrelsen i lämpligt sammanhang bör redogöra för verkningarna i olika avseenden av läraröverenskommelsen.

Vad jag här förordat i fråga om ordinarie tjänster innebär sammanlagt ombildning av fem rektorstjänster samt nyinrättande av 45 lektorstjänster och 158 adjunktstjänster i lönegraden Ca 29. Det torde böra ankomma på skolöverstyrelsen att i förekommande fall besluta om placeringen av de nya tjänsterna liksom av övriga å personalförteckningen upptagna tjänster.

Vid de samrealskolor, som föreslagits utbyggda till högre allmänna läroverk, finnes nu fyra ordinarie lärartjänster i teckning, tre i musik och sex i gymnastik med lek och idrott. Dessa tjänster bör uppflyttas från Ca 21 till Ca 23.

Jag tillstyrker överstyrelsens förslag om inrättande av sammanlagt 85 nya ordinarie övningslärartjänster. Med hänsyn till att jag icke biträtt förslaget om förstatligande av kommunala gymnasiet i Nässjö bör emellertid en av gymnastiklärartjänsterna i lönegraden Ca 23 i stället placeras i Ca 21.

Förslaget om utökning av antalet tjänster för ordinarie skolsköterskor kan jag icke tillstyrka.

Den ståndpunkt, jag i det föregående intagit till överstyrelsens förslag i fråga om ordinarie vaktmästar- och värmeskötartjänster, innebär, att jag förordar inrättande av vissa nya tjänster samt ordinariesättning av ett flertal redan befintliga.

I personalförteckningen för de allmänna läroverken bör vidtagas de ändringar, som föranledes av vad jag i det föregående anfört eller av beslut före förteckningens fastställande om ombildning av adjunktstjänst till ämneslärarinnetjänst eller av ämneslärarinnetjänst till adjunktstjänst. Därjämte bör vidtagas de av överstyrelsen angivna justeringarna beträffande antalet tjänster i olika lönegrader som gymnastiklärare, respektive lärarinna i kvinnlig slöjd.

Med utgångspunkt i skolöverstyrelsens uppskattning av ordinarietjänsten beräknar jag medelsbehovet under denna post till 56 425 000 kronor, vilket innebär en höjning med 5 025 000 kronor.

Ar v o d e s p o s t e n. Under delposten till arvoden åt skolläkare m. m. tillstyrker jag endast en automatisk ökning av anslagsmedlen till skolläkararvoden med 20 000 kronor och av medlen till sköterskearvoden med 39 300 kronor eller med sammanlagt 59 300 kronor till 615 000 kronor. Jag ifrågasätter sålunda icke någon ändring av de deltidsanställda sköterskornas arvoden och ej heller av det på heltidsanställd skolsköterska belöpande lärjungeantalet.

Delposten till arvoden åt bibliotekarier synes på de av överstyrelsen anförda skälen böra höjas med 15 000 kronor till 264 000 kronor.

I det föregående har jag tillstyrkt inrättandet av egentlig lärarkurs vid statens normalskola. Då överstyrelsens beräkning av kostnaderna härför icke givit mig anledning till erinran, tillstyrker jag, att delposten till särskilda arvoden vid läroverk med lärarkurs för ändamålet höjes med 80 000 kronor till 1 180 000 kronor.

Till särskilda arvoden vid statens aftonskola beräknar jag 15 700 kronor, vilket innebär en höjning med 3 000 kronor.

Delposten till arvode åt en biträdande föreståndarinna torde däremot böra uppföras med oförändrat belopp, 1 200 kronor.

Vid bifall till vad jag nu förordat i fråga om arvodesposten bör denna för nästa budgetår uppföras med 2 075 900 kronor, vilket innebär en höjning med 157 300 kronor.

I c k e - o r d i n a r i e p o s t e n. I enlighet med fjolårets beslut angående inrättande av ett läroverk för vuxna bör från och med nästa budgetår å personalförteckningen uppföras två lektorstjänster i lönegraden Ce 33 eller 31.

Antalet adjunktstjänster i lönegraden Ce 27 skall enligt läraröverenskommelsen avpassas så, att befordran till dylik tjänst normalt kan ske tre år efter att vederbörande uppnått slutlönegraden i den reglerade befodringsgången. Eftersom lärarnas inplacering i befodringsgången ännu ej hunnit slutföras, saknas emellertid ännu tillräckligt underlag för bedömning av behovet av tjänster i nämnda lönegrad. Det torde därför få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av skolöverstyrelsen bestämma högsta antalet dylika tjänster.

Antalet ämnesläroverken i lönegraden Ce 25 är nu fastställt till högst 75. I enlighet med överstyrelsens förslag torde antalet kunna sänkas till 50.

Jag tillstyrker förslaget om viss särskild undervisning i tyska och franska vid ett flickläroverk i Stockholm och ett i Göteborg. På sätt överstyrelsen föreslagit synes som villkor för anordnandet av denna undervisning böra gälla, att antalet elever, som anmält sig därtill, uppgår till minst fem.

Överstyrelsens förslag beträffande de så kallade utbytestjänsterna, nämligen att även sådan ordinarie tjänst vars innehavare uppehåller utbytestjänst eller bristtjänst må i sin tur kunna utbytas mot extra ordinarie tjänst, synes mig vara ägnat att medverka till att utbytestjänsterna blir till största möjliga nytta för läroverken. Jag tillstyrker därför förslaget. Antalet utbytestjänster och likaså antalet bristtjänster synes i enlighet med överstyrelsens förslag böra bibehållas oförändrat.

Med utgångspunkt i överstyrelsens beräkning av det totala behovet av heltidstjänster i läroämnena och under förutsättning av bifall till de förslag, jag framställt om nya ordinarie tjänster, synes det totala antalet icke-ordinarie heltidstjänster, som för innevarande budgetår beräknats till omkring 615, för nästa budgetår kunna uppskattas till oförändrat antal. Därutöver erfordras vikarier till ett antal, som överstyrelsen uppskattar till 600.

Överstyrelsens beräkningar av det ökade behovet av veckotimmar i övningsämnen har icke givit mig anledning till erinran såvitt angår sådana ökning, som är att anse som automatiska på grund av elevantalets ökning m. m. Därutöver anser jag mig endast böra tillstyrka, att frivillig teckning nästa budgetår får anordnas under sammanlagt 72 veckotimmar vid de fullt utbildade högre allmänna läroverken och en veckotimme vid statens aftonskola. Detta innebär en ökning med 6 veckotimmar.

Jag har vid min anmälan i årets statsverksproposition av frågan om anslag till bland annat högre kommunala skolor avstyrkt ett förslag om rätt att uppdelas klassavdelning vid undervisning i hemkunskap. Då förslaget nu föreligger även beträffande de allmänna läroverken, anser jag mig likaså böra avstyrka detsamma.

Jag är icke beredd att nu tillstyrka inrättande av extra ordinarie tjänster som skolkurator i enlighet med skolöverstyrelsens förslag. Liksom hittills torde det därför få ankomma på Kungl. Maj:t att från fall till fall bedöma frågor om anslag för hithörande ändamål.

Med hänsyn bland annat till att de av överstyrelsen berörda arvoden för viss sexualundervisning från och med innevarande budgetår höjts med fem kronor till nuvarande belopp ifrågasätter jag icke nu någon ändring av dessa arvoden. För ändamålet beräknar jag därför samma belopp som under innevarande år, nämligen 5 200 kronor.

Till ersättning för vissa institutionsarbeten m. m. beräknar jag med hänsyn till vad överstyrelsen anfört ett belopp av 6 000 kronor, vilket innebär

en höjning med 1 000 kronor. Till anordnande av frivillig undervisning i maskinskrivning räknar jag däremot med anvisande av oförändrat belopp, 5 000 kronor.

Medelsbehovet under icke-ordinarieposten beräknar jag till i runt tal 19 000 000 kronor, vilket innebär en minskning med 800 000 kronor.

Rörligt tillägg. Särskilda uppbördsmedel. Posten till rörligt tillägg torde bära uppskattas till 40 470 000 kronor eller för avrundning av anslagets slutsumma till 40 466 100 kronor. De särskilda uppbördsmedlen torde med hänsyn till inrättandet av nya vaktmästartjänster bära uppräknas med 20 000 kronor till 467 000 kronor.

Avlöningsanslaget i sin helhet bör vid bifall till vad jag i det föregående föreslagit för nästa budgetår uppföras med 117 500 000 kronor, vilket innebär en ökning med 7 147 000 kronor.

5. Hemställan.

Under åberopande av vad jag i det föregående anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

1. besluta, att samrealskolorna i Bollnäs, Köping, Lidköping, Mariestad och Oskarshamn från och med budgetåret 1954/55 eller den senare tidpunkt, Kungl. Maj:t bestämmer, skall ombildas till högre allmänna läroverk med den linjeorganisation, Kungl. Maj:t bestämmer, skolande ombildningen tillgå sålunda, att första ringen vid ombildningen omedelbart upprättas och sedan ytterligare en ring per år, till dess gymnasiet är i sin helhet färdigbildat; allt under villkor att vederbörande kommuner åtager sig att tillhandahålla för respektive högre allmänna läroverk erforderliga undervisningslokaler jämte inredning och möbelutrustning, bostad åt rektor eller motsvarande kontant ersättning samt bostad åt erforderlig vaktmästarpersonal eller efter Kungl. Maj:ts medgivande i varje särskilt fall motsvarande kontant ersättning;

2. besluta, att ett treårigt, för manlig och kvinnlig ungdom öppet försöksgymnasium från och med budgetåret 1954/55 eller den senare tidpunkt, Kungl. Maj:t bestämmer, skall successivt upprättas vid högre allmänna läroverket i Skellefteå under villkor att Skellefteå stad åtager sig dels att tillhandahålla för detta gymnasium erforderliga undervisningslokaler jämte inredning och möbelutrustning, bostad åt rektor eller motsvarande kontant ersättning samt bostad åt erforderlig vaktmästarpersonal eller efter Kungl.

Maj:ts medgivande i varje särskilt fall motsvarande konstant ersättning, dels ock att för anskaffande av undervisningsmateriel och bibliotek bevilja ett engångsbidrag av 10 000 kronor eller det lägre belopp, Kungl. Maj:t bestämmer;

3. bemyndiga Kungl. Maj:t att fastställa linjeorganisationen vid det föreslagna försöksgymnasiet i Skellefteå;

4. bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1954/55, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för de allmänna läroverken, vilka föranledes av vad jag i det föregående förordat;

5. bemyndiga Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, skolöverstyrelsen att — utan hinder av fastställd personalförteckning — tills vidare under budgetåret 1954/55, då för realskolestadiet avsedd ordinarie ämneslärartjänst vid allmänt läroverk skall tillsättas, besluta, huruvida tjänsten skall kungöras ledig såsom adjunktstjänst eller ämneslärarinnetjänst;

6. godkänna följande avlöningsstat för de allmänna läroverken, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

A v l ö n i n g s s t a t .

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	56 425 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämnda av Kungl. Maj:t:	
a) Arvoden åt skolläkare m. m., <i>förslagsvis</i>	615 000
b) Arvoden åt bibliotekarier, <i>förslagsvis</i>	264 000
c) Särskilda arvoden vid läroverk med lärarkurs, <i>förslagsvis</i> ..	1 180 000
d) Särskilda arvoden vid statens aftonskola, <i>förslagsvis</i>	15 700
e) Arvode åt biträdande föreståndarinna	1 200
	2 075 900
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	19 000 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	40 466 100
	Summa kronor 117 967 000

Särskilda uppbördsmedel:

1. Bidrag från Stockholms stad ...	15 000	
2. Av kommuner och lärare erlagda hyror	274 000	
3. Avkastning av donationer från kronan m. m.	37 600	
4. Av vaktmästare erlagda hyror samt ersättning för bränsle och lyse	140 400	467 000

Nettoutgift kronor 117 500 000

7. till *Allmänna läroverken: Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 117 500 000 kronor.

II. Allmänna läroverken: Bidrag till ljus- och vedkassorna.

Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 2 947 000 kronor.

Ur läroverkens ljus- och vedkassor skall huvudsakligen bestridas kostnaderna för belysning, uppvärmning och renhållning av läroverkens lokaler samt för avlöning åt vaktmästare, eldare och övrig betjäning, det sistnämnda i den mån statliga tjänster icke finnes inrättade. Ljus- och vedkassas inkomster är terminsavgifter och hyresmedel. Om för bestridande av nödvändiga utgifter skulle ha erfordrats högre terminsavgift än trettio kronor, skall bristen fyllas genom bidrag av statsmedel. Dylikt bidrag utgår ur förevarande anslag.

Med utgångspunkt i anslagsbelastningen under förra budgetåret beräknar *skolöverstyrelsen* medelsbehovet för nästa budgetår till 3 000 000 kronor. Överstyrelsen har därvid räknat med den avlastning av kassorna, som blivit en följd dels av den förra året beslutade biträdesorganisationen på rektorsexpeditionerna, dels ock av förra årets riksdagsbeslut om upphävande av den skyldighet, som då ålåg vissa kassor, att till statsverket inleverera belopp motsvarande vissa vaktmästarlöner.

I detta sammanhang torde jag jämväl få anmäla, att överstyrelsen den 10 juli 1953 gjort framställning angående bestridande under budgetåret 1952/53 av vissa kostnader för expeditionsgöromål å rektorsexpeditionerna vid de allmänna läroverken. Härvid torde jag först få erinra om att jämlikt de under nämnda budgetår gällande bestämmelserna i läroverksstadgan ur de allmänna läroverkens ljus- och vedkassor skulle bestridas bland annat kostnaderna för renskrivningsgöromål. Enligt ett av överstyrelsen den 6 maj 1949 utfärdat cirkulär fick kassorna därjämte användas till bestridande av kostnaderna för enklare kontorsgöromål, dock att de sammanlagda utgifterna för renskrivningsarbete och enklare kontorsgöromål icke fick överskrida i cirkuläret angivna maximibelopp per skola.

I 1952 års statsverksproposition (bilagan åttonde huvudtiteln, punkten 184) föreslogs, att ur ljus- och vedkassorna skulle få bestridas kostnader ej endast för renskrivning och enklare kontorsgöromål utan för expeditionsgöromål över huvud taget å rektorsexpeditionerna. Samtidigt föreslogs, att vid bifall till detta förslag om utvidgad medelsanvändning ett maximibelopp skulle bestämmas, över vilket de totala kostnaderna för ändamålet, som belastade ljus- och vedkassorna vid samtliga ifrågakommande skolor, icke finge stiga. För budgetåret 1952/53 föreslogs detta

belopp till 580 000 kronor. Sedan riksdagen bifallit Kungl. Maj:ts förslag, utfärdades bestämmelser i ämnet, varvid bland annat föreskrevs, att det skulle ankomma på skolöverstyrelsen att för varje skola fastställa det maximibelopp, som för ändamålet finge utgå ur skolans ljus- och vedkassa.

Utgångspunkten vid beräkningen av maximibeloppet var överstyrelsens anslagsäskanden för budgetåret 1952/53, i vilka angivits, att ljus- och vedkassorna vid de allmänna läroverken under budgetåret 1951/52 kunde beräknas komma att bli belastade med utgifter för renskrivnings- och kontorsgöromål till ett belopp av 450 000 kronor. I förutnämnda skrivelse den 10 juli 1953 har överstyrelsen nu anmält, att det vid beräkningen av de belopp, som för varje läroverk under budgetåret skulle få disponeras ur ljus- och vedkassorna för ifrågavarande ändamål, visat sig, att summan av de belopp, som borde få utgå enligt överstyrelsens cirkulär den 6 maj 1949, uppgick till 718 000 kronor vid oförändrade arvoden och till 855 000 kronor vid en av överstyrelsen i dess anslagsäskanden föreslagen arvodesförhöjning med 18,75 procent eller med andra ord till väsentligt högre belopp än det i statsverkspropositionen beräknade maximibeloppet. Den främsta anledningen härtill synes vara den, att överstyrelsen, när den beräknade, att ljus- och vedkassorna skulle komma att belastas med utgifter för renskrivnings- och kontorsgöromål om 450 000 kronor, enligt vad som numera upplysts endast räknade med de läroverk, som väntades bli i behov av statsbidrag till sina ljus- och vedkassor, medan däremot den föreslagna maximeringen avsåg samtliga läroverk. Maximibeloppet överstiger visserligen det av överstyrelsen angivna beloppet med 130 000 kronor men har uppenbarligen ändå icke varit tillräckligt för att täcka kostnaderna vid de läroverk, till vilka överstyrelsen ej tagit hänsyn, och samtidigt de merkostnader, som sammanhänger med utvidgningen av läroverksorganisationen och andra automatiskt verkande omständigheter. Ytterligare må framhållas — vilket även skedde i överstyrelsens *petita* — att grunden för beräkningen av beloppet 450 000 kronor med nödvändighet måste vara ganska approximativ.

Överstyrelsens framställning utmynnar i en hemställan, att det angivna maximibelopp 580 000 kronor måtte höjas till 855 000 kronor.

Sedan statskontoret i avgivet yttrande förklarat sig icke utan ytterligare utredning kunna taga slutlig ställning till överstyrelsens hemställan, har överstyrelsen inkommit med dylik utredning, varefter statskontoret ånyo avgivit yttrande i ärendet. I sistnämnda yttrande anför *statskontoret* i huvudsak följande.

Såvitt ämbetsverket kan finna, torde det uppkomna läget främst ha föranletts därav, att skolöverstyrelsen underlåtit att i enlighet med föreskriften i kungl. brev den 6 juni 1952 för varje ifrågakommande läroverk fastställa det maximibelopp, som för expeditionella göromål finge utgå ur skolornas ljus- och vedkassor. Det synes mot bakgrunden härav

förklarligt, om vederbörande rektorer för budgetåret 1952/53 beträffande förbrukningen ur kassorna av medel för expeditionella göromål tillämpat samma bestämmelser som tidigare, d. v. s. de regler som fastställts i överstyrelsens cirkulär av den 6 maj 1949. Tages därjämte hänsyn till de av skolöverstyrelsen påpekade omständigheterna, nämligen den vidgade användningen av medlen till att avse expeditionsgöromål över huvud taget, det ökade lärjungeantalet vid läroverken och det förhållandet, att beräkningen av medelsbehovet ursprungligen icke avsett samtliga läroverk, lärertvekan icke kunna råda om att utgifterna kommit att väsentligt överstiga det härför avsedda beloppet av 580 000 kronor. Medelsförbrukningen kan antagas ha belöpt sig till lägst 724 165 kronor.

Beträffande den procentuella förhöjningen av detta belopp med 18,75 procent må framhållas följande. Från skolöverstyrelsen har rektorerna icke erhållit medgivande till en dylik uppräknig. Enligt vad överstyrelsen under hand meddelat, skulle emellertid flertalet rektorer på eget initiativ med stöd av uttalandena i 1952 års statsverksproposition ha utgivit en med nämnda procent förhöjd ersättning. Statskontoret finner för sin del ett dylikt antagande knappast sannolikt. Härav följer, att de verkliga utgifterna från ljus- och vedkassorna för arbetshjälp å rektorexpeditionerna — såvitt ämbetsverket kan bedöma — måste ha varit mindre än vad överstyrelsen beräknat. Någon uppgift om den faktiska medelsanvändningen kan, enligt vad överstyrelsen under hand uppgivit, icke för närvarande erhållas.

Statskontoret finner det betänkligt, därest en underlåtenhet från en myndighets sida lägges till grund för ändring av ett fattat beslut. Då emellertid vissa merutgifter för nu ifrågavarande ändamål under alla omständigheter synes ha varit oundvikliga, vill statskontoret icke motsätta sig, att det förenämnda beloppet om 580 000 kronor höjes till 725 000 kronor eller det belopp, vartill kostnaderna beräknats ha uppgått exklusive det procentuella tillägget.

Med hänsyn till vad som förekommit beträffande ärendets handläggning i överstyrelsen, och då det icke klarlagts, att medelsförbrukningen överstigit 725 000 kronor, kan ämbetsverket däremot icke tillstyrka överstyrelsens hemställan. För en förhöjning av det fastställda maximibeloppet av 580 000 kronor läser riksdagens medverkan vara erforderlig.

Departementschefen. Medelsbehovet under detta anslag påverkas av flera ovissa faktorer. Överstyrelsen har för nästa budgetår föreslagit en höjning av anslaget med 53 000 kronor till 3 000 000 kronor. För egen del räknar jag dock med att det nuvarande anslagsbeloppet, avrundat till 2 950 000 kronor, i och för sig bör vara tillräckligt. Därtill kommer att det i det föregående framlagda förslaget om inrättande av nya statliga vaktmästartjänster torde komma att medföra en minskning i medelsbehovet, som kan beräknas till 70 000 kronor. Anslaget synes med hänsyn härtill för nästa budgetår böra uppföras med 2 880 000 kronor.

Vad angår den av skolöverstyrelsen gjorda framställningen angående ändring av det maximibelopp, till vilket ljus- och vedkassornas sammanlagda utgifter för expeditionsgöromål å rektorexpeditionerna under budgetåret 1952/53 högst må uppgå, vill jag framhålla, att avsikten med det förslag i fråga om utvidgad användning av medel ur ljus- och vedkassorna,

som framlades i 1952 års statsverksproposition, var att åstadkomma en lättad i arbetsförhållandena på rektorsexpeditionerna, en avsikt som fullföljdes vid fjolårets riksdag genom den då beslutade reformen i fråga om biträdeshjälpen på dessa expeditioner. Det har emellertid nu visat sig, att grunden för beräkningen av maximibeloppet 580 000 kronor icke var hållbar, ett förhållande som icke blev klarlagt förrän vid slutet av budgetåret, enär överstyrelsen icke förrän då hann påbörja arbetet med fördelningen av maximibeloppet på de olika skolorna. Denna beklagliga försening av överstyrelsens arbete med ärendet har angivits sammanhånga med den arbetsanhopning, som uppkom under budgetåret 1952/53 på grund av överstyrelsens omorganisation och inrättandet av ett antal nya lärartjänster. Även om det förhållandet här föreligger, att ett beslut om maximering av medelsdispositionen icke blivit effektuerat, är jag å andra sidan medveten om att ett överskridande av maximibeloppet 580 000 kronor med all säkerhet blivit nödvändigt, även om överstyrelsen meddelat ett fördelningsbeslut i början av budgetåret.

Den uppkomna situationen är alltså den, att överstyrelsens cirkulär den 6 maj 1949 icke som avsikten varit i god tid blivit ersatt av nya maximeringsbestämmelser. Rektorerna vid de olika skolorna har därför under budgetåret 1952/53 haft att tillämpa de gamla bestämmelserna. Möjligt är att de med hänsyn till förslaget i statsverkspropositionen i viss utsträckning ansett sig kunna räkna med utvidgad medelsanvändning. I vilken utsträckning de i överstyrelsens cirkulär angivna maximibeloppen utnyttjats eller ej — eller eventuellt överskridits — är icke upplyst i ärendet, och det synes knappast finnas någon anledning att nu föranstalta om någon arbetskrävande detaljutredning på denna punkt. Ej heller synes det finnas anledning att i efterhand genomföra någon fördelning på de olika skolorna *vare sig* av maximibeloppet 580 000 kronor, eftersom beräkningen av detta belopp skett utifrån utgångspunkter, som visat sig icke vara hållbara, *eller* av ett på annat sätt beräknat belopp, så mycket mer som redan från och med innevarande budgetår ett nytt system för beräkningen av medel till arbetskraft å rektorsexpeditionerna genomförts. I stort sett innebär nämligen vad som skett, att de regler, som innefattas i överstyrelsens cirkulär den 6 maj 1949 — eventuellt med en viss modifiering — kommit att tillämpas under ett år längre tid än avsikten varit och därefter direkt ersatts med det nuvarande systemet. Därest riksdagen icke framställer någon erinran däremot, torde det därför få bero vid vad som förevarit i ärendet.

Under återopande av vad jag nu anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Allmänna läroverken: Bidrag till ljus- och vedkassorna* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 2 880 000 kronor.

III. Avlöning åt deltagare i praktiska lärarkurser m. m.

Detta förslagsanslag är för innevarande budgetår uppfört med ett belopp av 2 000 000 kronor. Ur anslaget bestrides kostnaderna dels för avlöning, dels för reseersättningar och traktamenten åt deltagare i praktiska lärarkurser. Därjämte utgår ur anslaget ett belopp av 4 000 kronor till expenser vid förberedande lärarkurser.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår erinrar *skolöverstyrelsen* om att den under de allmänna läroverkens avlöningsanslag föreslagit, att egentlig lärarkurs skall förläggas även till högre allmänna läroverket statens normalskola i Stockholm. Vid bifall härtill kommer antalet lärarkandidater per läsår att öka från 231 till 247. Då bestämmelserna om avlöningsförmåner m. m. åt deltagare i praktisk lärarkurs utfärdades så sent som i maj 1953 har överstyrelsen icke haft möjlighet att bilda sig en närmare uppfattning om medelsbehovet. Överstyrelsen finner det därför lämpligt att, under förutsättning av i övrigt oförändrade förhållanden, endast föreslå den anslagshöjning, som är direkt proportionell mot ökningen av antalet lärarkandidater, nämligen från 2 000 000 kronor till 2 140 000 kronor. Av höjningen belöper 124 000 kronor på avlöningskostnader och 16 000 kronor på kostnader för reseersättningar och traktamenten.

Departementschefen. Jag har under avlöningsanslaget föreslagit, att antalet läroverk med egentlig lärarkurs från och med nästa budgetår skall utökas med ett. Med hänsyn härtill och i betraktande av att närmare hållpunkter för närvarande icke står att få beträffande medelsbehovet under förevarande anslag biträder jag överstyrelsens förslag om en uppräknings av anslaget med 140 000 kronor till 2 140 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avlöning åt deltagare i praktiska lärarkurser m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 2 140 000 kronor.

IV. Kommunala läroverk: Understöd åt vissa kommunala gymnasier m. m.

Anslaget är nu uppfört med 925 000 kronor. Huvuddelen av detta belopp eller 825 000 kronor är avsedd för den grupp av läroanstalter, som rubriken anger, och har fördelats enligt grunder, som tillämpats sedan flera år. Återstoden av anslaget avser statsbidrag med 20 000 kronor till Örebro aftonskola samt med samma belopp till envar av realskollinjerna vid kommunala flickskolorna i Karlstad, Linköping, Uppsala och Västerås.

Skolöverstyrelsen erinrar i sina anslagsäskanden för nästa budgetår, att den för budgetåret 1952/53 föreslog ändrade grunder för beviljande av statsbidrag till kommunala gymnasier innebärande bland annat, att statsbidrag skulle utgå redan från början av ett gymnasiums tillvaro samt att bidragen skulle fördelas rättvisare med hänsyn till förekomsten av parallellavdelningar och samläsning. Statsbidrag skulle enligt detta förslag utgå med 78 procent av de verkliga utgifterna för löner och arvoden åt rektor och lärare, däri inbegripna de särskilda till lektorerna utgående kommunala lönetilläggen.

Den föreslagna statsbidragsreformen blev icke genomförd. Överstyrelsen föreslår nu ånyo, att statsbidrag till de kommunala gymnasier skall få utgå med 78 procent av utgifterna för löner och arvoden åt lärarna. Kostnaderna för dessa statsbidrag beräknas för nästa budgetår till i runt tal 2 375 000 kronor, och ett bifall till förslaget skulle fördenskull medföra behov av en anslagshöjning med 1 550 000 kronor. Beträffande Örebro aftonskola samt de fyra kommunala flickskolor, som nu erhåller statsbidrag ur anslaget, räknar överstyrelsen med oförändrade bidragsbelopp, nämligen 20 000 kronor per skola.

För det fall att en statsbidragsreform beträffande de kommunala gymnasier icke anses böra genomföras, hemställer överstyrelsen alternativt om statsbidrag till dylika gymnasier med sammanlagt 660 000 kronor. Överstyrelsen räknar därvid, i likhet med vad som hittills brukat ske, med att statsbidrag bör utgå till en gymnasielinje först sedan studentexamen med gott resultat avlagts vid linjen, att bidrag första året bör utgå för endast en ring och därefter successivt för ytterligare en ring per år samt att bidragsbeloppet per ring bör utgöra 15 000 kronor. Vid beräkningen av beloppet 660 000 kronor har överstyrelsen förutsatt bifall till framställningen om successivt förstatligande från och med nästa budgetår av åtta kommunala gymnasier och därför icke räknat med bidrag till första ringen av dessa gymnasier. Vidare må framhållas att i beloppet icke ingår något

statsbidrag till kommunala gymnasiet i Sandviken. Någon framställning om statsbidrag till denna skola hade nämligen icke ingivits vid den tidpunkt, då överstyrelsens anslagsäskanden avgavs. Sedermera har emellertid överstyrelsen med anledning av en särskild underdånig framställning tillstyrkt ett bidrag av 15 000 kronor till nämnda gymnasium. Summan av de av överstyrelsen alternativt föreslagna bidragsbeloppen till de kommunala gymnasierna uppgår sålunda till 675 000 kronor. Beloppet är fördelat på de olika gymnasierna på följande sätt.

Kommunala gymnasiet i	Statsbidrag kronor	Kommunala gymnasiet i	Statsbidrag kronor
Alingsås	60 000	Malmberget	15 000
Avesta	45 000	Mariestad	30 000
Bollnäs	45 000	Nässjö	30 000
Borlänge	30 000	Oskarshamn	30 000
Enköping	30 000	Sandviken	15 000
Falköping	45 000	Tranås	45 000
Filipstad	45 000	Trelleborg	30 000
Hedemora	30 000	Varberg	15 000
Karlskoga	30 000	Ängelholm	30 000
Köping	45 000		
Lidköping	30 000	Summa kronor	675 000

Statskontoret avstyrker överstyrelsens förslag om ändrade grunder för statsbidrag till kommunala gymnasier och hänvisar därvid bland annat till att allmänna statsbidragsutredningens principbetänkande angående driftbidrag till primärkommuner (SOU 1952: 44) ännu icke prövats av statsmakterna. Statsbidraget bör därför enligt statskontorets mening även för nästa budgetår utgå med 15 000 kronor per bidragsberättigande ring. Överstyrelsens förslag om statsbidrag till Örebro aftonskola samt vissa kommunala flickskolor har icke föranlett någon erinran från statskontorets sida.

Departementschefen. Jag kan icke tillstyrka skolöverstyrelsens ånyo framförda förslag om genomförande av ett nytt statsbidragssystem för de kommunala gymnasierna. Statsbidrag till dessa skolor torde därför för nästa budgetår böra utgå enligt hittills tillämpade grunder. Med hänsyn härtill beräknar jag det erforderliga anslagsbeloppet till 720 000 kronor. I jämförelse med överstyrelsens alternativa förslag innebär detta en höjning med 45 000 kronor, föranledd av att jag icke ansett mig böra tillstyrka förslaget om förstärkning av de kommunala gymnasierna i Borlänge, Enköping och Nässjö och till följd därav beräknat ett statsbidrag av 45 000 kronor i stället för 30 000 kronor till ett vart av dessa gymnasier.

Vad angår de fyra kommunala flickskolor samt Örebro aftonskola, som nu alla åtnjuter statsbidrag ur anslaget, tillstyrker jag överstyrelsens för-

slag om anvisande av oförändrade belopp. För detta ändamål erfordras sålunda 100 000 kronor.

Vid bifall till vad jag nu förordat bör anslaget i sin helhet för nästa budgetår uppföras med 820 000 kronor, vilket innebär en sänkning med 105 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommunala läroverk: Understöd åt vissa kommunala gymnasier m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 820 000 kronor.

Vad departementschefen sålunda under avsnitten I—IV hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämmer, bifaller Hans Maj:t Konungen samt förordnar, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Agnes Magnusson.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sid
I. Allmänna läroverken: Avlöningar	3
II. Allmänna läroverken: Bidrag till ljus- och vedkassorna	38
III. Avlöning åt deltagare i praktiska lärarkurser m. m.	42
IV. Kommunala läroverk: Understöd åt vissa kommunala gymnasier m. m.	43
